

๔๕๖
๕๖๗
๖๗๘

การศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริม
ความรู้แก่ผู้ปกครอง "ให้เวลาสักนิด ใกล้เคียงดีดัก"

ปริญญาพนธ์

ของ

เสาวคนธ์ สำเอี่ยม

21 ก.พ. 2538

๒๕๓๗

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

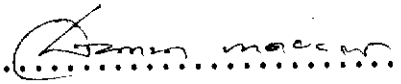

กันยายน 2537

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

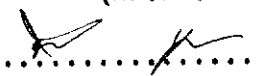
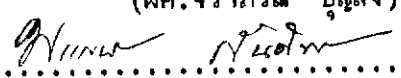
192793

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..........ประธาน
(ผศ.ดร.จันทนา ภาคบงกช)
..........กรรมการ
(ผศ.จिरาภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน
(ผศ.ดร.จันทนา ภาคบงกช)
..........กรรมการ
(ผศ.จिरาภรณ์ บุญส่ง)
..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์พรธนิมา สันติพงษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยา พูลสุวรรณ)

วันที่ 6 เดือน กันยายน พ.ศ. 2537

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง และอาจารย์พรรณนิภา สันติพงษ์ และคณาจารย์ในแผนกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.วรนาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการแผนกอนุบาลโรงเรียนเกษมพิทยา ดร.พัชรี ผลโยธิน นักวิชาการ 6 กองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อาจารย์วันทนี เหมาะะผดุงกุล ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ อาจารย์พรรณนิภา สันติพงษ์ อาจารย์ประจำโรงเรียนประถมศึกษาสามัคคีวิทยาลักษณ์ศรีนครินทร์ ประสานมิตร อาจารย์รัชณี รัตนา ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลยะลา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือในการตรวจข้อส่ง เสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ฉัตรหทัย วัชรทรัพย์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง อาจารย์อารี เกษมรัตติ อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ทดลอง และเก็บข้อมูลแบบทดสอบที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณอาจารย์ชโลมใจ กัลยามิตร ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ คณะครูและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ ที่ได้กรุณาให้ความสะดวกและความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่งในการศึกษาทดลองครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่าน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุน และเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอ และขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา - มารดา ครู - อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษา

เสาวคนธ์ สาเอี่ยม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัย	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสติปัญญา และทฤษฎี	
พัฒนาการทางสติปัญญา	8
ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ ทักษะการจำแนกประเภท	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น	18
การเล่นสร้างสรรค์	26
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	34
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	45
กลุ่มตัวอย่าง	45
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	47
การสร้าง และหาคุณภาพของเครื่องมือ	47
การดำเนินการทดลอง	51
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	53
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
บทย่อ	57
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	57
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	59
วิธีดำเนินการทดลอง	59
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	60
อภิปรายผล	61
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้	64
ข้อเสนอแนะ	65
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	76
ประวัติย่อของผู้วิจัย	101

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า	
1	กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง	46
2	แบบแผนการทดลอง	50
3	ความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง	54
4	ความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม	55
5	ความสามารถในการจำแนกประเภทระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	56

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปฐมวัยเป็นช่วงเวลาระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาในเด็กทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านสติปัญญา ทักษะแรกของชีวิตเซลล์สมองและระบบประสาทจะเจริญเกือบเต็มที่ การเจริญของสมองในช่วงต่อไปยังคงมีอยู่ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้เหมาะสมกับหน้าที่ และการสร้างวงจรประสาท หากเด็กไม่ได้รับการเอาใจใส่ที่ดี ขาดสิ่งที่เหมาะสมไปกระตุ้นให้ระบบประสาทที่กำลังเจริญเติบโตทำงานได้อย่างสมบูรณ์ จะมีผลกระทบต่อความสามารถทางสติปัญญาของเด็กตลอดชีวิต (นิตยา คชภักดี, 2531 : 15) แต่พบว่า พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กไทยได้รับการส่งเสริมน้อยกว่าพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ภูมิภาค พบว่าในบรรดาทักษะต่าง ๆ ทักษะการคิดเป็นทักษะที่เด็กได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุด (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 101) ดังนั้นวงการศึกษามูลนิธิจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาให้ทัดเทียมกับพัฒนาการด้านอื่น ๆ

เด็กปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมและฝึกฝนทักษะการสังเกตและทักษะการจำแนกประเภท เพราะทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันซึ่งทุกคนใช้เป็นทักษะพื้นฐานที่จะนำมาเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยได้รับการสังเกตและการจำแนกประเภทมีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา (ยุพา วีระไวทยะ, 2517 : 1) คาวนิง และแธคครีย์ กล่าวว่า ความพร้อมทางสติปัญญา และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับความสามารถในการสังเกต และการจำแนกของเด็ก (Downing and Thackray, 1971 : 15) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์ ที่กล่าวว่า หากเด็กได้รับการกระตุ้นที่ส่งเสริมให้มีการคิด เช่น เปรียบเทียบ จำแนก เชื่อมโยงเหตุการณ์ และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว จะช่วยให้พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กเป็นไปอย่างรวดเร็ว (ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์, 2526 : 3) เพราะเด็กจะสะสมข้อมูลที่เกิดจากการสังเกตแล้วจำแนกสิ่งที่สังเกตออกเป็นพวก การฝึกความสามารถในการจำแนกจะนำไปสู่การวิเคราะห์ แยกแยะต่อไป เด็กที่มีโอกาสได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ

ในวัยตอนต้นของช่วงชีวิตซึ่งท้าทายสติปัญญาย่อมมีโอกาสพัฒนาความอยากรู้อยากเห็นทางสติปัญญา ได้มากกว่าเด็กที่ไม่มีโอกาส (จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ. 2521 : 56) ดังนั้นการที่เด็กได้มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมผ่านการ เล่น และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจะทำให้เด็กมีความสามารถในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี การ เล่นจึงเป็นประสบการณ์ที่นำไปสู่การเรียนรู้ ช่วยให้เกิดอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เด็กได้พัฒนาภาษา สร้างความคิดรวบยอด พัฒนาด้านความรู้ รวมทั้งมีการเข้าไปไขปัญหาต่าง ๆ ที่พบในขณะที่เล่น (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2523 : 6 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. n.d.) ในการ เล่น ซึ่งเป็นการ เล่นที่เปิดกว้างให้เด็กเล่นอย่างอิสระ จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การ เล่นสร้างสรรค์ (constructive Play) เป็นการ เล่นที่มีลักษณะดังกล่าว เป็นการ เล่นที่เปิดกว้างให้ผู้ เล่นคิดค้นวิธี เล่นด้วยตนเอง ช่วยให้เด็กเข้าใจ สิ่งที่ตนเองเล่น และเพิ่มความสามารถในการคิดจากการ เล่น (Forman and Hills. 1980 : 2 ; citing Piaget. 1979) การ เล่นจึงเป็นการ ส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งเด็กควรได้รับ ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

บ้านมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กมากที่สุด พ่อแม่และผู้ปกครองเป็นผู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างมาก ดังคำกล่าวของ ละเมียด ลิมอักษร ที่กล่าวว่า "พ่อ แม่ เป็นครูคนแรก และเป็นคนสำคัญที่สุดของเด็กเป็นอย่างมาก" (ละเมียด ลิมอักษร. 2514 : 11 - 12) เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดสนิทสนมมากที่สุดในชีวิต พ่อแม่จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กเป็นบุคคลที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุข (เขาวา เตะชะคุปต์. 2525 : 71) อีริคสัน (กรมสามัญศึกษา. 2523 ; อ้างอิงมาจาก Erikson. n.d.) กล่าวว่า การปฏิบัติตนของพ่อแม่ที่มีต่อลูกจะมีผลต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเด็ก ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อเด็กเกิดความสงสัยจะซักถามบิดามารดาหรือบุคคลใกล้ชิดทันที การตอบคำถามของบิดามารดาจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พัฒนาการทางภาษาของเด็กเจริญงอกงามไปสู่จุดสูงสุด (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 16)

สภาวะเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทำให้พ่อแม่มีเวลาอยู่กับลูกน้อยลงและเอาใจใส่ดูแลลูกได้น้อยลง นอกจากนี้ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างถูกวิธี ทำให้พ่อแม่เลยบทบาทหน้าที่ของตนในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาเบื้องต้นแก่ลูกหลานของตน ให้มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสม และยังพบว่าผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก จึงมักคิดว่าเด็ก ๆ ชอบขุดดินเอาแต่เล่นไม่เป็นประโยชน์ (ปุ๋ย ไรจนะ-บูรานนท์. 2520 : 8) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

กล่าวว่า ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จคือ ความร่วมมือของผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะมีผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคุณภาพของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจะมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลถ้าสามารถจัดให้เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2532) ในการช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กอย่างถูกต้อง พบว่าชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยการสื่อสารแบบสองทาง สามารถช่วยให้ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้านภาษา และความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กอย่างมีประสิทธิภาพได้ (ทรงพร สุทธิธรรม. 2534 : 92 ; กานต์ รัตนพันธ์. 2532 : 67 และนิตินันท์ วิชิตชลชัย. 2535 : 86) รูปแบบของชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาแก่เด็ก จึงควรเน้นการให้ผู้ปกครองกระทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก และสื่อสารให้ครูทราบถึงความคิดเห็นของผู้ปกครอง

จากปัญหาและสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้การส่งเสริมโดยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน จะมีความสามารถในการจำแนกประเภทแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองร่วมมือกับทางโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการจำแนกประเภทแก่เด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และสามารถหาวิธีการที่เหมาะสมไปใช้ในการส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ในการพัฒนาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยด้วยรูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ระบบการสื่อสารสองทางที่สะดวก ประหยัด และมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัย ซึ่งมี 2 รูปแบบ ดังนี้

3.1.1 ใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง "ให้เวลาสักนิด ไกล่ชิดลูกรัก"

3.1.2 ใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

ความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

4.1 ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง

4.2 แบบทดสอบความสามารถในการจำแนกประเภท ความแตกต่าง และความสัมพันธ์ของรูปภาพ และสิ่งของสำหรับเด็กปฐมวัย

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 สัปดาห์ละ 5 วัน เป็นเวลา 8 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปีทั้งชายและหญิงซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

2. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างใกล้ชิดที่สุด อาจเป็นบิดา มารดา ญาติหรือผู้เลี้ยงดูและรับผิดชอบนักเรียนอายุ 4 - 5 ปีที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์

3. ความสามารถในการจำแนกประเภท หมายถึง ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ในการจัดแบ่ง หรือเรียงลำดับสิ่งของ นอกจากนี้ยังสามารถแยกความเหมือน และความแตกต่างโดยใช้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง วัดได้ด้วยแบบทดสอบความสามารถในการจำแนกซึ่งมี 2 ชุด ได้แก่ แบบทดสอบประเภทคำถามที่เป็นรูปภาพ และแบบทดสอบภาคปฏิบัติโดยปรับจากแบบทดสอบของมาลี วรระทรัพย์ (2531 : 84 - 98)

4. การเล่นสร้างสรรค์สร้าง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเล่นแก่เด็กโดยใช้สื่อ อุปกรณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำให้ 1 - 2 ชิ้น เพื่อนำมาเล่นกับของใช้ที่มีอยู่ภายในบ้าน เพื่อฝึกความคิดเกี่ยวกับความเหมือนและความต่างของสิ่งของ ในช่วงเวลาที่อยู่บ้าน ซึ่งเด็กสามารถคิดค้นวิธีเล่นได้อย่างอิสระได้ด้วยตนเอง

5. ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง หมายถึง เอกสารสำหรับ การส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กทุกด้าน และความสามารถในการจำแนกประเภท ซึ่งผู้วิจัย

สร้างขึ้นเอกสารนี้ใช้ชื่อว่า "ให้เวลาสักนิด ใจล้นศิษย์รัก" ที่มีลักษณะเป็นแผ่นปลิวซึ่งให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้วยข้อความสั้น ๆ และได้เสนอแนะกิจกรรมสำหรับเป็นแนวทางให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทร่วมกับเด็กจำนวน 40 ชุด แต่ละชุดมี 3 องค์ประกอบดังนี้

- 5.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 5.2 กิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก
- 5.3 บันทึกการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กโดยผู้ปกครอง ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับมา

ยังครู

6. การส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทโดยใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กตามแนวทางการทำกิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง

7. การส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทโดยใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน หมายถึง การที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กด้วยการ พูดคุย การใช้คำถาม ตลอดจนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

8. ระบบการสื่อสารสองทาง หมายถึง การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้วยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองเมื่อผู้ปกครองทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเอกสารแล้ว ให้บันทึกการทำกิจกรรมและส่งเป็นข้อมูลย้อนกลับมายังครูในวันต่อไปทุกครั้ง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงลำดับหัวข้อ
ต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
  - 1.1 ความหมายของพัฒนาการทางสติปัญญา
  - 1.2 องค์ประกอบของพัฒนาการทางสติปัญญา
  - 1.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา
    - 1.3.1 พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์
    - 1.3.2 พัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์
  - 1.4 ความหมายของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
  - 1.5 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการจำแนกประเภท
  - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการจำแนกประเภท
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
  - 2.1 ความหมายของการเล่น
  - 2.2 ความสำคัญของการเล่น
  - 2.3 พฤติกรรมและแนวคิดเกี่ยวกับการเล่น
  - 2.4 ทฤษฎีการเล่น
  - 2.5 การเล่นสร้างสรรค์สร้าง
  - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสร้างสรรค์สร้าง
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
  - 3.1 ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
  - 3.2 ความสำคัญของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย
  - 3.3 บทบาทหน้าที่ผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
  - 3.4 ธรรมชาติและการเรียนรู้ของผู้ปกครอง
  - 3.5 แนวทางให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
  - 3.6 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับการสื่อสาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

1. ความหมายของการพัฒนาการทางสติปัญญา

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1968 : 14) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการไว้ว่า หมายถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง เน้นขบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาผสมผสานกันและการกระตุ้นให้บุคคลมีความสามารถจัดกระทำกับสิ่งแวดล้อม

กู๊ด (Good. 1945 : 225) ได้ให้ความหมายของสติปัญญาไว้ว่า หมายถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์อย่างรวดเร็ว เป็นความสามารถทางสมองในการรวบรวมประสบการณ์ต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งความสามารถทางสมองนี้สามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือทดสอบทางสติปัญญา

เวคสเลอร์ (Wechsler. 1958 : 7) ได้ให้ความหมายของสติปัญญาไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีจุดมุ่งหมายทางเหตุผล และสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

มอสโควิทซ์ (Moskowitz. 1969 : 248) ได้ให้ความหมายของสติปัญญาไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้สำเร็จและรวดเร็ว และหมายถึงประสิทธิภาพของพฤติกรรมที่บุคคลนั้น แสดงออกภายในช่วงเวลาที่กำหนดไว้แน่นอน

สุมนา พานิช กล่าวว่าการพัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง ความสามารถในการจัดการรู้จักคิด การใช้เหตุผลและการแก้ปัญหา การที่เด็กจะมีความสามารถ ดังกล่าวได้ จำเป็นต้องมีการพัฒนาไปตามขั้นตอน เริ่มจากการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การจับต้อง การเห็น การได้ยิน การรู้รส และการได้กลิ่น การกระตุ้นเข้าประสาทสัมผัสทั้งห้าของเด็กทำให้เกิดการพัฒนาการทางสติปัญญา (สุมนา พานิช. 2531 : 26)

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางสติปัญญานั้นเป็นความหมายในการสะสมประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมโดยผ่านการรับรู้ของประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กปฐมวัยพัฒนาการทางสติปัญญาจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตลอดจนการจัดประสบการณ์ที่จะกระตุ้นให้เด็กเกิดการคิด

2. องค์ประกอบของพัฒนาการทางสติปัญญา

การเจริญเติบโตของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย โดยส่วนรวมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาอย่างสอดคล้องและเป็นไปตามขั้นตอน เพื่อบ่งชี้องค์ประกอบของโครงสร้างทางสติปัญญาเป็น 3 ส่วนดังนี้

2.1 เนื้อหา (Content) เป็นพฤติกรรมทั้งหลายที่สังเกตได้ เช่น การเคลื่อนไหวเนื่องจากประสาทสัมผัส และการแสดงออกทางความคิดที่สะท้อนการกระทำของสมอง การเคลื่อนไหวเป็นพื้นฐานให้เด็กสามารถทำสิ่งอื่น ๆ ได้ เช่น การช่วยตนเอง การสื่อสาร ตลอดจนการสำรวจสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสติปัญญา (ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร. 2520 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. n. d.)

2.2 การทำงาน (Function) คือลักษณะต่าง ๆ ของกิจกรรมทางสมอง เป็นการพัฒนาการด้านรับรู้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับระบบอวัยวะรับสัมผัส ระบบประสาทที่สมบูรณ์ ระดับข่าวรับปัญหา และประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาก่อน การได้รับสัมผัสที่เหมาะสมขณะที่สมองและระบบประสาทกำลังเจริญเติบโต มีบทบาทสำคัญในการสร้างวงจรประสาท และจำเป็นสำหรับการเจริญเติบโตของเปลือกสมอง (นิตยา ศษภักดี. 2530 : 18)

2.3 โครงสร้าง (Structure) เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับปรากฏการณ์และสิ่งต่าง ๆ ซึ่งบุคคลสามารถปรับตัว สร้างทักษะใหม่โดยนำความเข้าใจและทักษะเดิมมาใช้ในการแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ (นิตยา ศษภักดี. 2530 : 19)

การเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อทั้งใหญ่เล็กของเด็กทำให้เกิดการเรียนรู้ เฟรโอบล (Froebel) ถือว่าการให้ประสบการณ์ที่ถูกต้องแก่เด็กปฐมวัยนั้นควรส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดการคิดในทางสร้างสรรค์อย่างเสรีโดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ไม่อยู่นิ่ง ต้องการที่กว้างสำหรับเคลื่อนไหวไปมา การบังคับให้เด็กอยู่นิ่ง ๆ อย่างมีระเบียบวินัย เป็นสิ่งสกัดกั้นความคิดและสติปัญญาของเด็ก (Watson. 1968: 446)

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

3.1 พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) เพียเจต์ กล่าวว่า ในชีวิตของคนนั้นต้องมีการปรับตัวอยู่เสมอทั้งทางด้านร่างกายและความคิดความเข้าใจ เพื่อให้เกิดความสมดุล ซึ่งในการปรับตัวนั้นต้องอาศัยกระบวนการพื้นฐานสองอย่าง ซึ่งทำงานต่อเนื่องและสนับสนุนกัน ได้แก่ กระบวนการปรับเข้าสู่โครงสร้าง และกระบวนการปรับขยายโครงสร้าง การปรับเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) คือกระบวนการที่พยายามจะนำเอาข้อมูลที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมมาปรับให้เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ ตามระดับสติปัญญาที่บุคคลจะสามารถรับรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ ได้ ส่วนกระบวนการปรับขยายโครงสร้าง (Accommodation) คือ กระบวนการที่บุคคลปรับโครงสร้างความคิด หรือโครงสร้างทางสติปัญญาของตนเองให้เหมาะสมกับประสบการณ์ที่จะรับเข้าไป กระบวนการทั้งสองนี้จะทำงานร่วมกันตลอดเวลา เพื่อช่วยรักษาความสมดุล (Equilibrium) (นิรมล ชยคสาทกิจ. 2524 : 2 - 3)

ในการศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญานั้น เพียเจต์ยึดแนวความคิดพื้นฐาน 4 ประการดังนี้

1. ขั้นต่าง ๆ ของพัฒนาการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสติปัญญาและการคิด
2. พัฒนาการโครงสร้างทางสติปัญญาและการคิดนี้เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม
3. โครงสร้างทางสติปัญญาและการคิดนั้นมาจากการกระทำ (Action) ของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อม กิจกรรมทางสติปัญญาและการคิดเริ่มจากการพัฒนาประสาทและการเคลื่อนไหว ซึ่งจะนำไปสู่กิจกรรมที่ต้องใช้สัญลักษณ์และภาษา
4. ทิศทางของการพัฒนาโครงสร้างสติปัญญา ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งไปสู่ระดับความสมดุลที่สูงขึ้น (ประสาท อิศรปริศา. 2523 : 121 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. n.d.)

เพียเจต์ แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา เป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) มีตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กรู้จักประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ปาก หู ตา จมูก และผิวหนัง

2. ^๕ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาและเข้าใจเครื่องหมายท่าทางที่สื่อความหมาย เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังไม่สามารถรับรู้เป็นส่วนสำคัญ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลขั้นอ้างอิงได้

3. ^๕ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 7 - 11 ปี ในช่วงอายุดังกล่าว เด็กสามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่มองเห็นได้ เช่น การจัดแบ่งพวก มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

4. ^๕ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 11 - 15 ปี เป็นช่วงที่เด็กรู้จักคิดหาเหตุผล การเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ดีขึ้น สามารถตั้งสมมติฐานและแก้ปัญหาได้ การคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ (Logical Thinking) พัฒนาการขั้นนี้เป็นขั้นที่เกิดโครงสร้างทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ เด็กวัยนี้มีความสามารถคิดเท่าผู้ใหญ่ แต่อาจแตกต่างกันที่คุณภาพ เนื่องจากประสบการณ์แตกต่างกัน (ภรณ์ สุรรัตน์. 2523 : 25)

เด็กปฐมวัยจัดอยู่ในขั้นที่ 2 คือขั้นก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Period) ซึ่งพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กอยู่ในขั้นนี้มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสัญลักษณ์ (Conceptual Symbolic Area) มากกว่าทางด้านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Area) แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า พัฒนาการทางสติปัญญาจะเน้นด้านการคิดในสมองอย่างมีเหตุผลและกิจกรรมที่เนื่องมาจากสัญลักษณ์มากกว่ากิจกรรมที่เนื่องมาจากการเคลื่อนไหว (ดวงเดือน ศาสตร์ภทร. 2520 : 43, อ้างอิงมาจาก Piaget. n. d.)

3.2 พัฒนาการทางสติปัญญาของ บรูเนอร์ (Bruner)

บรูเนอร์ (Bruner) มีความเห็นสอดคล้องกับเพียเจต์ (Piaget) ว่า สติปัญญามีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมว่ามีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งเพียเจต์ (Piaget) มองข้ามจุดนี้ไป และได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ

ขั้น Enactive Stage เป็นขั้นระยะการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงประมาณ 2 ปี ซึ่งตรงกับขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensory - Motor Stage) เพียเจต์ (Piaget) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้โดยการกระทำ หรือจากประสบการณ์มากที่สุด

ขั้น Iconic Stage เป็นขั้นระยะการแก้ปัญหาด้วยการรับรู้ แต่ยังไม่รู้จักใช้เหตุผลซึ่งตรงกับขั้นคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) ของเพียเจต์ (Piaget) เด็กวัยนี้เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงมากขึ้น จะเกิดความคิดจากการรับรู้ส่วนใหญ่และภาพแทนในใจ (Inconic Representation) อาจมีจินตนาการบ้างแต่ไม่ลึกซึ้งเท่ากับขั้น Concrete Operation Stage

ขั้น Symbolic Stage เป็นขั้นพัฒนาการสูงขึ้น เปรียบได้กับขั้นระยะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรม (Formal Operational Stage) ของเพียเจต์ (Piaget) เด็กสามารถถ่ายทอดประสบการณ์โดยการใช้สัญลักษณ์หรือภาษา สามารถคิดหาเหตุผลสามารถเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม และสามารถแก้ปัญหาได้

บรูเนอร์ (Bruner) มีความเห็นว่า ทุกคนจะพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ โดยผ่านกระบวนการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ และการแก้ปัญหาโดยใช้สัญลักษณ์ ซึ่งอาศัยมโนภาพในการคิดแก้ปัญหา การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ไปตลอดชีวิต (Bruner. 1969 : 56 - 58)

จะเห็นว่าเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 2 - 6 ปี อยู่ในขั้นการแก้ปัญหาด้วยการรับรู้ และยังไม่สามารถใช้เหตุผลอย่างเต็มที่ เด็กจะพยายามแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก พฤติกรรมที่แสดงออกจะมีจุดมุ่งหมาย และสามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูปฐมวัยควรเข้าใจ เพื่อคิดค้นวิธีการจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างเหมาะสม

4. ความหมายของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

พจน์ สะเพียรชัย (2517 : 49 - 51) กล่าวว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกถึงความสามารถในด้านทักษะ การสังเกต การวัด การบันทึกข้อมูล การสื่อความหมาย และการจัดกระทำข้อมูล การสร้างสมมุติฐาน การออกแบบและการดำเนินการทดลองคิดคำนวณ ตลอดจนทักษะความสัมพันธ์ระหว่างมิติ

ประหยัด จันทร์ขมภู และประสพสันต์ อักษรมัต (2518 : 23 - 34) ได้ให้ความหมายของคำว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไว้ว่า หมายถึง ความคล่องแคล่วชำนาญในการเรียนวิทยาศาสตร์ และครูต้องสอนให้นักเรียนเกิดทักษะ 2 ประการคือ ทักษะในการทำหรือการใช้เครื่องมือ และทักษะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ประกอบด้วยความรู้และกระบวนการแสวงหาความรู้ วิธีการหนึ่งที่ได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์คือ การค้นคว้า ทดลองเพื่อหาข้อเท็จจริง หลักการ และกฎ ในขณะที่ทำการทดลองค้นคว้า ผู้ทดลองมีโอกาสฝึกฝนทั้งในทางด้านปฏิบัติ และพัฒนาความคิดไปด้วย เช่น การฝึกการสังเกต บันทึกข้อมูล ตั้งสมมติฐาน และทำการทดลองเบื้องต้น พฤติกรรมที่เกิดจากการปฏิบัติและฝึกฝนความนึกคิดอย่างมีระบบนี้ เรียกว่า "ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์" (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2525 : 58 - 59)

จากที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติ และฝึกฝนกระบวนการทางความคิดในการค้นคว้าหาความรู้ และแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์จนเกิดความชำนาญและเกิดความคล่องแคล่ว

5. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

สมาคมการศึกษาวิทยาศาสตร์ขั้นสูงของสหรัฐอเมริกา (American Association for The Advancement of Science หรือ AAAS) ได้แบ่งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ออกเป็น 13 กระบวนการ แบ่งออกดังนี้คือ

กระบวนการพื้นฐานหรือกระบวนการเบื้องต้น (Basic Processes)

1. การสังเกต (Observation)
2. การวัด (Measurement)
3. การจำแนกประเภท (Classification)
4. การหาความสัมพันธ์ระหว่างมิติกับเวลา (Space/Time Relationship)
5. การคำนวณ (Using Number)
6. การจัดกระทำข้อมูลและการสื่อความหมาย (Organizing Data and

Communication)

7. การลงความเห็นจากข้อมูล (Inference)

8. การพยากรณ์ (Prediction)

กระบวนการขั้นผสม (Integrated Processes)

9. การตั้งสมมติฐาน (Formulation Hypothesis)

10. การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ (Defining Operationally)

11. การกำหนดและการควบคุมตัวแปร (Identifying and Controlling)
12. การทดลอง (Experimenting)
13. การตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป (Interpreting Data and Conclusion)

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่กล่าวมาเหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับต่าง ๆ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้ เช่น นิวแมน (Neuman, 1978 : 23) มีความเห็นสอดคล้องกับ ประภาพรณ สุวรรณสุข (2527 : 367 - 383) ว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการแสดงปริมาณ และทักษะการสื่อความหมาย นอกจากนี้ นิวแมน (Neuman, 1981 : 320 - 321) ได้ให้ความเห็นแตกต่างออกไปบ้างว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการสื่อความหมาย และทักษะการลงความเห็น

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถส่งเสริมแก่เด็กปฐมวัยมี 5 ทักษะดังนี้

1. ทักษะการสังเกต
2. ทักษะการจำแนกประเภท
3. ทักษะการแสดงปริมาณ
4. ทักษะการสื่อความหมาย
5. ทักษะการลงความเห็น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพียง 1 ทักษะคือ ทักษะการจำแนกประเภท เพราะเป็นทักษะเบื้องต้น ซึ่งครอบคลุมทักษะการสังเกตและเกี่ยวข้องกับความเหมือน (Similarities) ความต่าง (Differences) หรือความสัมพันธ์ร่วม (Interrelationship) (สสวท. 2524 : 2 - 3) การจำแนกประเภท มีความสำคัญและความจำเป็นมากในการศึกษาวิทยาศาสตร์ เพราะทำให้เกิดความสะดวกและได้รับความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นในการจำแนกสิ่งของอย่างเดียวกันนั้นสามารถจำแนกออกได้หลายลักษณะแตกต่างกัน ทั้งนี้อยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ (สมชัย โกมล และคนอื่น ๆ. 2525 : 114) นอกจากนี้ ประภาพรณ สุวรรณสุข ได้ให้ความหมายของการจำแนกประเภทว่า หมายถึง การใช้ประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายจัดสิ่งต่าง ๆ ให้เข้าอยู่ในประเภทเดียวกัน ซึ่งการจัดประเภทนี้อาจทำได้

หลายวิธี เช่น แยกประเภทตามตัวอักษร ตามลักษณะรูปร่าง แสง สี เสียง ขนาด ประโยชน์ ในการใช้ เป็นต้น (ประภาพรรณ สุวรรณศุข. 2527 : 370) ส่วน นิวแมน (Newman. 1981 : 320 - 231) อธิบายว่า เด็กปฐมวัยสามารถจำแนกวัตถุเป็นกลุ่ม ๆ ได้ โดยการใช้ คุณสมบัติเฉพาะตัวของวัตถุ หรือมิติของวัตถุนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการจำแนก เช่น สี ความแข็งแรง ขนาดและรูปร่าง เป็นต้น เด็กปฐมวัยบางคนอาจจำแนกวัตถุออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้โดยใช้คุณสมบัติ หรือมิติมากกว่าหนึ่งอย่าง แต่ค่อนข้างน้อยสำหรับเด็กปฐมวัย มีสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่เด็กควรได้รับการฝึกฝนคือ การให้เด็กตัดสินใจจำแนก โดยใช้วิธีการจำแนกของตัวเอง การจำแนกประเภท เป็นกระบวนการที่ใช้จำแนกสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่ เพื่อช่วยให้เกิดความสะดวกในการศึกษา และจดจำ โดยอาศัยเกณฑ์บางอย่างในการจำแนกสิ่งเหล่านี้ เช่น จำแนกสิ่งมีชีวิตออกเป็นพืช และสัตว์ โดยอาศัยลักษณะของรูปร่าง การเคลื่อนไหว การกินอาหาร การขับถ่ายของเสีย และการสืบพันธุ์ เกณฑ์ในการจำแนกคุณสมบัติเหล่านี้แตกต่างกันชัดเจนมาก แต่บางเกณฑ์อาจไม่ชัดเจน

พฤติกรรมที่แสดงว่าเกิดทักษะในการจำแนกประเภท คือ

1. เรียงลำดับหรือแบ่งพวกสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ของตนเองได้
2. เรียงลำดับหรือแบ่งพวกสิ่งต่าง ๆ จากเกณฑ์ที่ผู้อื่นกำหนดให้ได้
3. บอกเกณฑ์ที่ผู้อื่นใช้ เรียงลำดับหรือแบ่งพวกได้ (สสวท. 2524 : 3)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวกับทักษะในการจำแนกประเภท

งานวิจัยต่างประเทศ

ปี ค.ศ. 1971 จอร์จ และไดเอ็ทซ์ (George and Dietz. 1971 : 227 - 283) ได้ศึกษาวิธีจำแนกประเภทของเด็กเกรด 1 และ เกรด 3 โดยแบ่งแต่ละเกรด เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มโรงเรียนในเมืองและกลุ่มโรงเรียนในชนบท ผลการศึกษาพบว่าเด็กเกรด 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนในชนบท เลือกความสูงของขวดในการจำแนกประเภทมากกว่าเลือกรูปร่างลักษณะของขวด และสีของของเหลวในขวดอย่างมีนัยสำคัญ เด็กเกรด 1 ของโรงเรียนในเมืองเลือกรูปร่างลักษณะของขวดในการจำแนกประเภทมากกว่าเลือกความสูงของขวดและสีของของเหลวในขวดอย่างมีนัยสำคัญ เด็กเกรด 2 และ 3 ของโรงเรียนในเมืองเลือกความสูงในการจำแนกประเภทมากกว่าเลือกรูปร่างลักษณะของขวดและสีของของเหลวในขวด เช่นเดียวกัน

จอร์จ และ ไดเอทซ์ (George and Dietz) ให้ความเห็นว่า การได้รับประสบการณ์ทางการศึกษาเพิ่มขึ้นในเด็กเกรด 2 และ 3 ทำให้เด็กอาศัยเกณฑ์เหมือนกันในการจำแนกประเภทนับว่าต่างไปจากเกรด 1 ซึ่งมีประสบการณ์น้อย

ต่อมาปี ค.ศ. 1973 เคอร์ (Kaur. 1973 - 185 - A) ได้ศึกษาการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในด้านการสังเกตและการจำแนกประเภท โดยสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการสังเกตและการจำแนกประเภทสำหรับเด็กเกรด 1 และ 3 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสังเกตและการจำแนก ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนเกรด 3 สามารถบรรยายได้ชัดเจน และรัดกุมว่านักเรียนเกรด 1
2. นักเรียนเกรด 1 และเกรด 3 มีทักษะในการจำแนกประเภทไม่แตกต่างกัน
3. ทักษะการสังเกตและการจำแนกประเภทมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก

นอกจากนี้ ใน ค.ศ. 1977 เวทซ์สไตน์ (Wetxstein. 1978 : 6000 - A - 6001 -A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเกณฑ์พัฒนาการที่แสดงให้เห็นความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กลาตินอเมริกัน ซึ่งพูด 1 และ 2 ภาษา โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างคืออายุ 4 ขวบ และ 7 1/2 ขวบ จำนวน 40 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามความสามารถทางภาษากลุ่มที่ 1 พูดภาษาสเปน กลุ่มที่ 2 พูดภาษาสเปนและอังกฤษ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือของจริงเป็นวัตถุ 3 มิติ รูปภาพและของจริงกับรูปภาพ ผลสรุปพบว่า รูปภาพและของจริงที่ใช้ในการจำแนกประเภทไม่ตรงกัน ทำให้เห็นความสามารถในการจำแนกไม่ชัดเจน แต่ถ้ารูปภาพและของจริงตรงกันทำให้ความสามารถในการจำแนกประเภทพัฒนาขึ้น

งานวิจัยในประเทศ

จำลอง สุวรรณรัตน์ (2521 : 46 - 50) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในด้านการจำแนกสิ่งของ โดยอาศัยรูปร่างและสีกับเด็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีระดับอายุระหว่าง 4 - 9 ปี ระดับอายุละ 10 คน โดยทำการทดสอบเป็นรายบุคคล ผลปรากฏว่า เด็กอายุ 4 - 5 ปี จำแนกสิ่งของโดยใช้เกณฑ์ของสีมากกว่ารูปร่าง เด็กระดับอายุ 5 - 6 ปี มีแนวโน้มในการจำแนกสิ่งของโดยใช้เกณฑ์รูปร่างมากกว่าสี และเด็กระดับอายุ 7 - 9 ปี จำแนกสิ่งของโดยอาศัยส่วนย่อยเป็นเกณฑ์และไม่มีเด็กในระดับอายุใดที่จำแนกสิ่งของ โดยใช้ส่วนรวมเป็นเกณฑ์

ในปี พ.ศ. 2514 โชค ต้นศิริ (2514 : 27 - 28) ได้ศึกษาพัฒนาการในด้าน การจำแนกสิ่งของโดยอาศัยสีและรูปร่างเป็นเกณฑ์กับนักเรียนที่มีอายุ 6 - 12 ปี จำนวน 245 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กยังมีอายุสูงขึ้นก็ยิ่งจำแนกสิ่งของโดยใช้รูปร่างมากกว่าสี ส่วนเด็ก อายุน้อยจำแนกโดยใช้สีมากกว่ารูปร่าง นอกจากนี้ยังพบว่าพัฒนาการของเด็กชายและเด็กหญิง ทุกระดับอายุไม่แตกต่างกัน

ปี พ.ศ. 2520 ศุภชัย ต้นศิริ (2520 : 85 - 87) ได้ทำการศึกษาเพื่อหา ข้อสรุปพัฒนาการด้านการจำแนกสิ่งของของนักเรียน ซึ่งมีอายุระหว่าง 6 - 12 ปี จำนวน 791 คน พบว่า

1. เด็กที่มีอายุต่างกันจะมีเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งของต่างกัน โดยระดับอายุ 7 ปี มีแนวโน้มว่าจะจำแนกโดยใช้สีมากกว่ารูปร่าง เด็กระดับอายุ 8 - 12 ปี จำแนกสิ่งของโดย อาศัยรูปร่าง เป็นเกณฑ์
2. เด็กนักเรียนชายและหญิงจะใช้เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งของไม่แตกต่างกัน โดยมีแนวโน้มว่าเด็กหญิงจะจำแนกสิ่งของโดยอาศัยรูปร่างมากกว่าเด็กชายเกือบทุกระดับอายุ
3. เด็กนักเรียนในเมืองและเด็กนักเรียนในชนบทใช้เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งของ ไม่แตกต่างกัน

มาลี วรระทรัพย์ (2531 : 44) ได้ศึกษาความสามารถในการสังเกตและ การจำแนกของเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาด้วยวิธีต่างกัน พบว่าเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษา แบบเคลื่อนไหวร่างกายและเด็กปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาแบบนั่งอยู่กับที่ มีความสามารถในการ สังเกตและการจำแนกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

ทวีพร ณ นคร (2533 : 66 - 67) ได้ศึกษาความสามารถในการสังเกต และการจำแนกของ เด็กปฐมวัยที่เล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบกึ่งชี้แนะ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระ มีความสามารถในการจำแนก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ มีการศึกษาเกี่ยวกับการจำแนก คิวส์สีและรูปร่างของมิติในการจำแนก พฤติกรรมในการจำแนก เปรียบเทียบลักษณะในการจำแนก ของเด็กวัยต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมที่มีผลต่อความสามารถในการจำแนก แสดงให้เห็นว่าทักษะ การจำแนกประเภทสามารถส่งเสริมได้โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

1. ความหมายของการเล่น

การเล่นเป็นการเรียนรู้และเป็นงานของเด็ก (ชัชยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 64 ; อ้างอิงมาจาก Frank. 1971) การเล่นเป็นกิจกรรมที่เกิดโดยอัตโนมัติ ไม่มีการวางแผน ไม่มีเป้าหมาย หรือจุดประสงค์โดยเฉพาะเจาะจงมากไปกว่าจะทำให้เกิดความสนุกสนาน คลายเครียด (ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์. 2520 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Hutt and Gibby. n.d.) นอกจากนี้ยังไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น และมักจะเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำโดยไม่ถูกบังคับ (Hurlock. 1956 : 321) ซึ่ง รูคอล์ฟ (Rodolph. 1984 : 95) กล่าวว่าการเล่นเป็นกระบวนการของการพัฒนาทั้ง 4 ด้านของเด็กคือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และด้านสังคม โดยการเล่นมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ การเล่นนำไปสู่การค้นพบ และความคิด การเล่นเป็นการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม การเล่นเป็นการนำเด็กไปสู่ภาวะสมดุลย์ทางอารมณ์ การเล่นเป็นกิจกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินแก่เด็ก เพราะการเล่นเกิดจากความสมัครใจของเด็กเอง ไม่มีการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น ลักษณะและประเภทของการเล่นย่อมจะแตกต่างกันไปตามวัยและความต้องการของเด็ก (จวีรรณ กินวงศ์. 2526 : 223)

นอกจากนี้ บุญเยี่ยม จิตรคอน (2524 : 92 - 93) ได้สรุปความหมายของการเล่นไว้ดังนี้

1. การเล่น คือการใช้กำลังที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์
2. การเล่น คือการพักผ่อนขณะที่เด็กเล่น เด็กได้ผ่อนคลายความตึงเครียด ได้พักผ่อนไปในตัว
3. การเล่นเป็นการเตรียมเด็กสำหรับชีวิตในอนาคตเพื่อฝึกให้รู้จักหน้าที่ที่จะต้องกระทำในอนาคต

จากความหมายของการเล่นตามทัศนะของนักจิตวิทยา และนักการศึกษาพอสรุปได้ว่า การเล่นเป็นกิจกรรมหรือการกระทำที่เกิดด้วยความสมัครใจ ไม่มีการวางแผน เล่นแล้วทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เกิดความสนุกสนาน ได้ผ่อนคลายความตึงเครียด หรือใช้กำลังที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ได้พัฒนาความสามารถทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2. ความสำคัญของการเล่น

เมื่อกล่าวถึงการเล่น คนส่วนใหญ่เข้าใจว่า การเล่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีความสำคัญมากไปกว่าการที่เด็กได้สนุกสนาน เพลิดเพลิน ซึ่งความจริงแล้วการเล่นนั้นมีความสำคัญต่อเด็กเป็นอย่างมากเพราะการเล่นเป็นธรรมชาติของเด็ก การเล่นเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็ก ทำให้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการเล่นไว้ดังนี้

เพียเจท์ (เยาเวพา เดชะคุปต์. 2528 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. n.d.) ได้กล่าวไว้ว่า การเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสมองได้ เพียเจท์ ได้แบ่งการเล่นไว้ 3 ประการคือ

1. บทบาทของการเล่น คือ การระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

รูดอล์ฟ (Rudolph. 1984 : 4) กล่าวว่า การเล่นเป็นกระบวนการของการพัฒนาทั้ง 4 ด้านของเด็กคือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และด้านสังคม ซึ่งมีคุณค่าในการค้นพบเหตุผลและความคิด เชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสังคม นำเด็กไปสู่ภาวะสมดุลย์ทางอารมณ์

ชียยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 4) กล่าวเสริมว่าการเล่นช่วยให้เด็กมีโอกาสฝึกแก้ปัญหาและได้รับการส่งเสริมจินตนาการซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้บทบาทการ รวมทั้งฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี

เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว (2524 : 97) ให้ความสำคัญของการเล่นว่า สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์หลายอย่างของเด็ก เช่น ได้ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น ตอบสนองความรู้สึกทางร่างกาย ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ฝึกการโต้ตอบเหล่านี้เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องเรียนรู้ก่อนถึงวัยผู้ใหญ่

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชุตินทร (2525 : 165 - 169) ให้ความสำคัญของการเล่นไว้ดังนี้

1. การเล่นเป็นความสุขของเด็ก เพราะเด็กได้เล่นตามที่ตนต้องการเคลื่อนไหวอย่างอิสระตามความพอใจ

2. การเล่นเป็นการตอบสนองความต้องการของเด็กในหลายด้านดังนี้
    - 2.1 ความอยากรู้อยากเห็น
    - 2.2 ความต้องการทางกาย ธรรมชาติของเด็กทั่วไปจะอยู่นิ่งไม่ได้ ต้องเคลื่อนไหวอยู่เสมอ
    - 2.3 ความต้องการทางจิตใจ การเล่นเป็นการกระทำที่เด็กพอใจ ช่วยทดแทนในสิ่งที่เด็กต้องการ
  3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ของเด็ก เป็นสิ่งที่ไม่มีใครสอนและเป็นวิธีหนึ่งที่เด็กจะได้ค้นคว้า ได้ฝึกให้รู้จักสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก
  4. การเล่นเป็นการเตรียมเด็กให้รู้จักหน้าที่ ช่วยเสริมสร้างการรู้จักพึ่งตนเองของเด็กได้ รู้จักแก้ปัญหา
  5. การเล่นเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาเด็ก การเล่นจะช่วยให้เด็กพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็ก
- กล่าวโดยสรุป การเล่นมีความสำคัญยิ่งในวัยเด็ก ช่วยพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนทำให้เด็กรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น นอกจากนี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการเล่นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่งในระดับปฐมวัย

3. พฤติกรรมและแนวคิดเกี่ยวกับการเล่น

พฤติกรรมการเล่น

ฮาร์ดเลย์ แพรงค์ และ โกลเดนสัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. 2527 : 525 ; อ้างอิงมาจาก Hartley Frank and Goldenson. n.d.) ได้ศึกษาค้นคว้า กิจกรรมการเล่นของเด็กได้สรุปพฤติกรรมการเล่นไว้ 8 ข้อดังนี้

1. เล่นเลียนแบบผู้ใหญ่
2. เล่นบทบาทชีวิตจริง
3. สะท้อนความสำคัญและประสบการณ์
4. แสดงออกความต้องการภายใน
5. ผ่อนคลายความตึงเครียด
6. แสดงบทบาทตรงกันข้ามกับบทบาทที่ได้พบเห็น

7. สะท้อนการเจริญเติบโต

8. แก้ปัญหาและทดลองหาทางแก้ปัญหา

พาร์ตัน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. 2527 : 625 ; อ้างถึงมาจาก Parton. n.d.) ได้แบ่งพฤติกรรมการเล่นของเด็กเป็น 6 พฤติกรรม ดังนี้

1. แสดงออกความไม่เป็นเจ้าของ
2. เล่นตามลำพัง ไม่สนใจใคร
3. ฝ้ามองดูผู้อื่นเล่นด้วยความสนุกสนาน
4. เล่นใกล้ ๆ เคียงกับเด็กอื่น
5. เล่นเป็นกลุ่ม
6. ให้ความร่วมมือในการเล่นกับเด็กอื่น

สมิธ (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 19 - 21 ; อ้างอิงมาจาก Smith. 1972)

1. การเล่นเลียนแบบ (Imitation) การเล่นเลียนแบบเป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นเห็นและทราบการรับรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของเด็ก การเล่นเลียนแบบช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว โดยรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส แต่ยังไม่อาจจะเข้าใจหรือรู้ความหมายได้ในทันที ในการเล่นเลียนแบบนี้เด็กมักจะเล่นเลียนแบบที่ตนคุ้นเคยและเห็นว่าสำคัญ สถานการณ์สิ่งที่เด็กนำมาเล่นจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน

2. การเล่นสำรวจ (Exploration) เป็นคุณสมบัติประจำตัวของเด็กในระยะ 3 - 6 ปี และเป็นรากฐานของการเล่นแบบสำรวจ คือมีความสนใจสงสัยและกระตือรือร้นใคร่รู้ในสิ่งที่อยู่รอบตัว ในการเล่นสำรวจนี้ เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ มากกว่าเพียงการสัมผัสจับต้อง หรือดูเฉย ๆ เด็กอาจจับ จี โข ของเล่น กลิ้งไปมา ลองดม หรือฟังว่ามีเสียงมาจากส่วนไหนของเครื่องเล่นและค้นหาที่มาของเสียง ด้วยการถอดออกมาดู การเล่นสำรวจนี้จะเป็นพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การค้นพบและการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้และมีประสบการณ์มาก่อน

3. การเล่นทดสอบ (Testing) เด็กจะอาศัยความรู้ใหม่ที่ได้จากการสำรวจ และความรู้จากประสบการณ์ที่คุ้นเคยเป็นพื้นฐาน สิ่งที่เด็กได้สำรวจศึกษาแล้วจะเป็นอุปกรณ์ที่เด็กนำมาเล่นเพื่อทดสอบดูว่า คุณสมบัติของเล่น และวิธีการเล่นที่วางไว้ จะเป็นไปตามที่เขาคิด

หรือไม่ อย่างไร และรู้จักแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความสนใจและพยายามทำให้สำเร็จ คุณค่าของการเล่นทดสอบที่เห็นได้เด่นชัดก็คือส่งเสริมพัฒนาการด้านการรู้ คิดอย่างมีเหตุผล เหตุและผลจะได้รับการสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดจากการทดสอบและผู้เล่นมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และเป็นการช่วยตัวเองด้วย

4. การเล่นสร้าง (Construction) เป็นการเล่นที่ผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่าง ๆ โดยเด็กจะนำเอาประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนเข้ามาารวมกัน การเล่นชนิดนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็กในการรวบรวม อารมณ์ ความคิด และเหตุผลให้สัมพันธ์กันขึ้นใหม่ เพื่อก่อให้เกิดความคิดจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ (Creative Imagination) และเพื่อให้เป้าหมายของการกระทำหรือการเล่นสร้างประสบความสำเร็จ

เยาเวพา เดชะคุปต์ (2528 : 14) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมการเล่นของเด็กไว้ ดังนี้

1. การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เป็นการเล่นของเด็กที่เริ่มรู้จักการเล่นจนถึงอายุราว 2 ปี ซึ่งการเล่นในระยะนี้เป็นการเล่นที่เด็กเล่นตามลำพังคนเดียว เพราะพัฒนาการทางภาษาของเด็กยังไม่อยู่ในขั้นที่จะสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2. การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) การเล่นในลักษณะนี้จะเริ่มต้นเมื่อเด็กอายุ 2 ปี โดยเด็กพอใจที่จะเล่นตามลำพัง แต่มีผู้อื่นหรือเด็กอื่นที่เล่นอยู่ข้าง ๆ

3. การเล่นโดยมีผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เมื่อเด็กอายุ 3 ปี เด็กเริ่มสนใจที่จะเล่นกับเด็กอื่น 2 - 3 คน แต่กิจกรรมและกลุ่มมักจะเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ ซึ่ง กีเซล กล่าวว่า ในช่วงนี้การเล่นสมมติและจินตนาการจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเล่นของเด็ก เมื่อเด็กอายุ 4 ปี จะเริ่มเล่นเป็นกลุ่มที่มีเพศเดียวกันประมาณ 2 - 3 คน แต่เด็กยังไม่สามารถจะปรับตัวและมีส่วนร่วมในกลุ่มได้ เด็กมักจะแสดงตัวว่าเป็นหัวหน้าคนอื่น และผู้อื่นเป็นส่วนประกอบกิจกรรมการเล่นในช่วงนี้จะเน้นกิจกรรมเฉพาะอย่าง โดยเด็กจะรู้สึกว่าการเล่นในทางสร้างสรรค์และรู้จักใช้เครื่องแต่งกายในการเล่นบทบาทสมมติ

4. การเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play) หรือ Cooperative Play การเล่นในช่วงนี้เริ่มเมื่อรู้จักบทบาท การรวมกลุ่มมากขึ้น เช่น รู้จักขอร้อง ขอกกล่าวการเล่นสมมติจะแสดงออกในทางสร้างสรรค์มากขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการเล่น

เพียเจท์ (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. n.d.) ได้วิเคราะห์พัฒนาการของการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัส (Sensory - Moter Stage) เด็กอายุแรกเกิดถึง 2 ปี จะมีพฤติกรรมการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัส เป็นการสำรวจ จับต้องวัตถุ การเคลื่อนไหวและเลียนแบบ
2. ชั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Representation Stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 - 4 ปี เป็นชั้นการเล่นที่ใช้ความคิดและจินตนาการเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การเล่นละคร การแสดงบทบาทสมมติเด็กจะพัฒนาความคิดด้านสัญลักษณ์ในขั้นนี้
3. ชั้นการเล่นที่สื่อความคิดความเข้าใจ (Reflexive Stage) เป็นการเล่นของเด็กที่มีอายุสูงกว่า 2 ชั้นแรก คือมีอายุ 4- 7 ปี การเล่นในขั้นนี้เป็นการเล่นที่มีกฎเกณฑ์และขั้นตอน

สไปเดค (Spodek) เชื่อว่า กิจกรรมการเล่นจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ถ้าครูสามารถนำการเล่นมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กมาก เพราะเด็กจะได้เล่นตลอดเวลาเท่าที่เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้และมีอิสระอย่างเพียงพอ การเล่นของเด็กมีลักษณะการเล่นหลายรูปแบบ เช่น การเล่นที่จัดให้เด็กเล่นตามลาพัง ในยามว่าง (Spontaneous Play) (Neumann. 1971 : 202 - 203 ; citing Spodek. 1971 : 263)

จากพฤติกรรมและแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กที่มีความต้องการที่จะเล่น เพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจให้กับตนเอง ซึ่งจะมีความต่อเนื่องของการใช้ทักษะทางกาย และการใช้ความคิด ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคน พฤติกรรมการเล่นจึงเป็นเครื่องชี้วัดภาวะทางร่างกาย สมอบบุคลิกภาพ และสังคมของเด็กด้วย

4. ทฤษฎีการเล่นของเด็ก

การเล่นของเด็กนั้น สามารถนำมาใช้ในการสอนได้ จะเห็นได้ว่าการเล่นมีความสำคัญมาก ซึ่งครูไม่ควรมองข้ามสิ่งเหล่านี้ไป ทฤษฎีการเล่นถึงที่ ประภาพรรณ สุวรรณสุข

ได้กล่าวถึง ซึ่งสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเล่นแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่มคือ ทฤษฎีการเล่นคลาสสิก (Classical Theories of Play) และทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play)

1. ทฤษฎีการเล่นคลาสสิก (Classical Theories of Play) การเล่นคลาสสิกได้พัฒนาขึ้นช่วงระหว่างศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 แต่เนื่องจากทฤษฎีเหล่านี้ไม่มีข้อมูลสนับสนุนจึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ทฤษฎีเหล่านี้ได้แก่

1.1 ทฤษฎีพลังงานที่เหลือใช้ (Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้พัฒนาโดย คาร์ล กรือสส์ (Karl Gross) ซึ่งได้แนวคิดเบื้องต้นจาก อริสโตเติล (Aristotle) แนวคิดที่สำคัญทางทฤษฎีนี้เชื่อว่า อินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมายอันใดแก่ การเล่น แต่ว่าการเล่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่ออินทรีย์มีพลังงานที่เหลือใช้จากการประกอบการทำงานแล้ว นั่นคือ อินทรีย์จะต้องใช้พลังงานในการทำงานก่อนแล้วจึงนำพลังงานที่เหลือมาใช้ในการเล่น

1.2 ทฤษฎีการผ่อนคลาย (Relaxation Theory) แพทริก (Patrick) อาศัยแนวความคิดที่ว่า การเล่นนั้นเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ โดยกล่าวว่ากิจกรรมการทำงานปัจจุบันนั้นต้องอาศัยความละเอียดอ่อน อีกทั้งมีการแข่งขันกัน ทำให้เกิดความเครียดซึ่งไม่เหมือนกับสังคมโบราณ ซึ่งทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ การวิ่งกระโดด การปาของ กิจกรรมแบบนี้จึงกลับมาเป็นกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ แต่ทฤษฎีนี้ไม่ได้อธิบายการเล่นของเด็กอย่างชัดเจน เพราะถ้าการเล่นนั้นเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน แต่เด็กไม่ได้ทำงาน ทำไมเด็กจึงต้องเล่นด้วย

1.3 ทฤษฎีการกระทำซ้ำ (Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้ได้รับแนวคิดมาจาก ดาร์วิน (Darwin) โดยความเชื่อที่ว่า มนุษย์วิวัฒนาการมาจากบรรพบุรุษของมนุษย์ เช่น การที่เด็กเล่นนั้นนั้นถือว่ามีบรรพบุรุษมาจากทะเล การเล่นดินเล่นทรายของเด็กนั้นเป็นการแสดงถึงการขึ้นฝั่งครั้งแรกของบรรพบุรุษ เป็นต้น แต่ทฤษฎีนี้ไม่สามารถอธิบายรูปแบบการเล่นใหม่ ๆ ของเด็ก

1.4 ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Practice Theory) คาร์ล กรือส ได้กล่าวว่า สัตว์มักจะเล่นเพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตอนาคต เป็นทักษะของ

สัญชาตญาณเพื่อที่จะฝึกให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์บางชนิดที่จะต้องเป็นอิสระจากแม่ทันทีที่เกิด จากแนวคิดนี้จึงถือว่า ประสบการณ์ในการเล่นนี้ จะมีผลต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก

2. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติของการเล่นของเด็กนั้น เริ่มจากการสังเกตของฟรอยด์ (Freud) ต่อมา โรเบิร์ต วอลเดอร์ (Robert Walder) ได้นำข้อสังเกตของฟรอยด์มารวมเข้าด้วยกัน และ อีริก อีริคสัน ได้นำทฤษฎีนี้มาปรับปรุงดังนี้

ฟรอยด์ กล่าวถึงการเล่นว่า เกิดจากความต้องการและความพึงพอใจ เช่น การเล่นเป็นมนุษย์อวกาศ แข่งรถ พยาบาล ฯลฯ การเล่นเป็นการแสดงความต้องการที่จะทำให้ตนเองมีความพอใจ

อีริคสัน ได้อธิบายการเล่นของเด็กว่า เป็นการพัฒนาตามขั้นตอน และแบ่งการพัฒนาการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 การเล่นเกี่ยวกับตัวเอง การเล่นชนิดนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยที่ศูนย์กลางการเล่นนั้นอยู่ที่ตัวเด็กเอง

ขั้นตอนที่ 2 การเล่นในโลกเล็ก ๆ ของเด็กเอง คือ เด็กจะเล่นของเล่น และวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก

ขั้นตอนที่ 3 การเล่นในสังคม การเล่นนี้จะเริ่มเมื่อเด็กมีอายุระดับที่จะเข้าสถานศึกษา เด็กจะเริ่มเล่นกับบุคคลอื่น

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ได้มีนักศึกษาค้นคว้าให้เห็นไว้ดังนี้

เปียเจท์ (Piaget) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเล่นของเด็กว่า การเล่นเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาสติปัญญาให้แก่เด็ก และการเล่นจะพัฒนาไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการทางสติปัญญา ตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยเด็กตอนปลาย

ซัทตัน - สมิธ (Sutton - Smith) และ เอลลิส (Ellis) กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ว่า การเล่นเป็นการเรียนรู้ การเล่นมีพัฒนาการเกิดขึ้นด้วยกระบวนการเดียวกับการเรียนรู้ การเล่นเกิดขึ้นในสภาพที่ผู้เล่นมีโอกาสสนองตอบต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ และถ้าการสนองตอบได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนมากขึ้นเท่าใด ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองก็จะยิ่งแน่นแฟ้นถาวรขึ้นเท่านั้น การเล่นเป็นการเรียนตามหลักเชื่อมโยง ควรประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. สิ่งเร้าในสิ่งแวดล้อม คุณสมบัติของสิ่งเร้าที่ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้และดึงดูดใจผู้เล่น ความซับซ้อนที่ท้าทายให้เกิดความสงสัยใคร่รู้ และความไม่ตรงกันหรือขัดแย้งกันของข้อมูลที่สิ่งเร้าก่อให้เกิดปัญหาท้าทายขึ้นมา

2. โอกาสที่ผู้เล่นกระทำบ่อย ๆ

3. การได้รับรู้และได้รับการส่งเสริมสนับสนุนพฤติกรรมที่ถูกต้องเป็นที่พอใจ (ประภาพรรณ สุวรรณศุข. 2525 : 124 - 127)

จากทัศนะและแนวคิดของนักศึกษากล่าวถึงทฤษฎีการเล่น จะเห็นได้ว่าการเล่นเป็นกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาของเด็ก ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเล่นให้กับเด็กจะต้องคำนึงถึง วยของเด็กเป็นสำคัญ

5. การเล่นสร้างสรรค์สร้าง (Constructive Play)

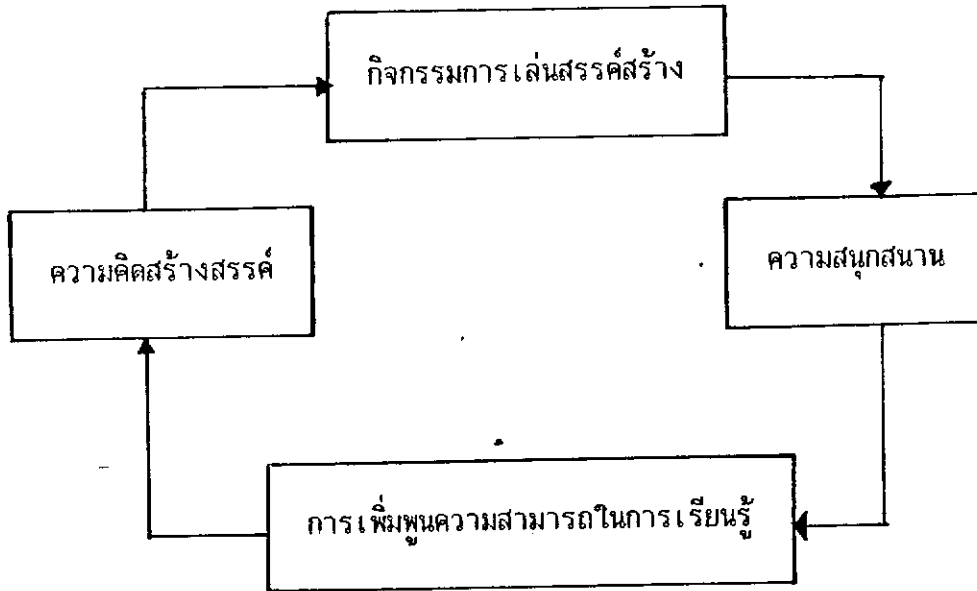
5.1 ความหมายของการเล่นสร้างสรรค์สร้าง

การเล่นสร้างสรรค์สร้าง หมายถึง การเล่นอย่างอิสระยามว่าง เด็กสามารถเล่นได้ตลอดเวลาและเล่นได้อย่างอิสระ (Neuman. 1971 : 202 ; citing Spodek. 1971 : 263) การเล่นโดยทั่วไปมีคุณค่าต่อเด็ก แต่จะมีคุณค่าในการพัฒนาด้านสติปัญญาเพียงใดขึ้นอยู่กับการจัดสถานการณ์ให้เด็กเล่น ควรเป็นสถานการณ์ที่เปิดกว้างอย่างอิสระ การเล่นดังกล่าว ก็คือการเล่นสร้างสรรค์สร้าง (Constructive Play) เลขา ปิยะอัจฉริยะ กล่าวว่าการเล่นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความสามารถของเด็กในการรวบรวมอารมณ์ การคิดหาเหตุผลให้สัมพันธ์กันขึ้นมาใหม่ การเล่นสร้างสรรค์สร้างเป็นการพัฒนาทักษะพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในระดับที่สูงขึ้น (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 21) การเล่นดังกล่าวช่วยฝึกฝนความคิดเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งของและผู้อื่น รู้เหตุและผลของการกระทำ ซึ่งจะช่วยพัฒนาด้านสติปัญญาแก่เด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี (จันทนา ภาคบงกช. 2531 : 1)

จากที่กล่าวมาการเล่นสร้างสรรค์สร้าง คือ การจัดกิจกรรมการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างมีอิสระ โดยเตรียมของเล่นเพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะในการคิด ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งของ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการเล่นที่ช่วย

ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสังคมควบคู่กัน การเล่นสร้างสรรค์จึงมีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัยมาก

จากลักษณะการเล่นสร้างสรรค์สร้าง กระบวนการ สุ่ม ได้เขียนเป็นวงจรการเล่นสร้างสรรค์สร้างไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 วงจรการเล่นสร้างสรรค์สร้าง

จากภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นว่า เด็กที่เล่นสร้างสรรค์แล้ว เกิดความสนุกสนานและพึงพอใจก็จะเล่นซ้ำ เป็นการเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น ดังเช่นเด็กเล่นกลิ้งวัสดุบนรางไม้ไผ่ ซึ่งมีระดับความลาดชันต่างระดับกัน เมื่อเด็กเล่นด้วยความสนุกสนาน เด็กจะเล่นซ้ำอีก การปรับระดับความสูงชันลาดเอียง ทำให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น (กรรณิการ์ สุ่ม. 2533 : 32)

5.2 องค์ประกอบของการเล่นสร้างสรรค์สร้าง

ฟอร์แมน และฮิลล์ (จันทนา ภาคบงกช. 2531 : 17 - 20 ;

อ้างอิงมาจาก Forman and Hill. 1980 : 26 - 40) ได้ศึกษาองค์ประกอบของการเล่นสร้างสรรค์สร้างซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สภาวะการเรียนรู้ คือ เนื้อหาสาระของการให้ความรู้แก่เด็ก โดยจัดสถานการณ์ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 การเรียนรู้คุณลักษณะความเหมือนและความต่าง

การเรียนรู้คุณลักษณะเป็นการเรียนรู้สิ่งที่เด็กได้พบเห็นของสิ่งเดียวกันอาจมีความเหมือนหรือแตกต่างกันเพราะสามารถมองจากแง่มุมหลายด้าน เช่น การมองด้านข้าง และด้านตรงของกระป๋องทำให้มองเห็นต่างกัน ในบางครั้งของสิ่งเดียวกันนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่างกัน เช่น ถังน้ำใบหนึ่งถ้าคว่ำลงอาจใช้แทนเป็นเก้าอี้ได้ จากสถานการณ์เช่นนี้ เด็กจะค่อย ๆ เข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ว่าของสิ่งเดียวกันอาจใช้ทำประโยชน์ได้หลายอย่าง ทั้ง ๆ ที่ของนั้นยังคงลักษณะเดิม นอกจากนี้การเรียนรู้คุณลักษณะและความเหมือนของสิ่งของ เด็กจะต้องรู้ถึงความสอดคล้องระหว่างของ 2 สิ่ง เช่น เมื่อเด็กดูของจำลองกับของจริงสามารถชี้ได้ถูกต้อง แสดงว่าเด็กรู้ความเหมือนของสิ่งของ 2 สิ่ง ที่มีสภาวะต่างกัน

1.2 การเรียนรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งของ

การปรับตัว เป็น เรื่องของการมองสิ่งของในแง่มุมที่ต่างกัน เด็กควรรู้ว่าการมองของสิ่งเดียวกัน อาจมองเห็นเหมือนหรือแตกต่างไปจากผู้อื่นได้ การฝึกให้เด็กได้ เข้าใจในเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้เด็กสามารถยอมรับความคิด และเข้าใจในการกระทำของผู้อื่น เช่น การให้เด็กดูลูกบอล ซึ่งแต่ละด้านจะมีความแตกต่างกัน ช่วยให้เด็กรู้จักค้นหาวาอะไรคือสาเหตุที่ทำให้คนคิดต่างไปจากคนอื่น เด็กจะค่อย ๆ เข้าใจว่า การมองเห็นของตนจะแตกต่างกันเพราะเกิดจากการดูสิ่งของกันคนละด้าน ความเข้าใจดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานของการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และนำไปสู่ความเข้าใจในการกระทำของผู้อื่น นอกจากนี้การให้เด็กแลกเปลี่ยนทัศนะบ่อย ๆ ช่วยให้เด็กมีนิสัยชอบสำรวจ ค้นคว้า ทาความจริงในแง่มุมต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของเด็ก และช่วยให้เด็กคลายการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง

1.3 การเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว

การเรียนรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว เป็นการเรียนรู้ที่เด็กค่อย ๆ สะสมความเข้าใจเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ เช่น การเล่นชิงช้าในขณะที่ชิงช้าแกว่งเด็กจะรู้จักสังเกตเห็นแนวโค้งของชิงช้า และเมื่อปล่อยมือชิงช้าจะไม่หยุดนิ่งทันที นอกจากนี้ยังมีการทาสีไว้ที่ ๆ นั้งชิงช้าเป็นสีต่าง ๆ จะดึงดูดสายตาเด็กที่จะเห็นแนวโค้งของ

ซึ่งซ้ำที่แกว่งโดยง่าย แต่สิ่งที่เห็นนั้นจะเลื่อนหายไปเมื่อชิงช้าหยุดแกว่ง การเคลื่อนไหวเช่นนั้นสามารถสังเกตได้ชัดเจน

1.4 การเรียนรู้เหตุและผลของการกระทำ

การเรียนรู้เหตุและผลของการกระทำ เป็นสภาพการเรียนรู้ที่เด็กต้องอาศัยความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลอันเกิดจากการกระทำ เด็กจะรู้ว่าความเปลี่ยนแปลงจากการกระทำสิ่งหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกัน เช่น เมื่อเด็กตบลูกบอลแรงขึ้นกว่าเดิม ลูกบอลจะกระดอนสูงขึ้น แต่ในบางครั้งความเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะกลับกัน เช่น การโยนก้อนแป้งหรือดินน้ำมันลงบนพื้น ยิ่งโยนแรงเท่าใด แป้งจะแบนติดพื้นมากยิ่งขึ้น การให้เด็กเรียนรู้ผลของการกระทำเป็นกิจกรรมที่ทำได้ยากต้องอาศัยการเล่นเป็นสื่อจึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี

2. พัฒนาการของการรู้คิด การเรียนรู้จากสภาพการเรียนรู้ต่าง ๆ จะได้ผลดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับระดับขั้นพัฒนาการทางการรู้คิดของเด็ก หากกิจกรรมใดยากเกินไปจะทำให้เด็กไม่สนุกและอึดอัด เช่น ให้เด็กเล่นรูปตัดต่อจำนวนหลายชิ้น ในขณะที่ประสาทสัมผัสระหว่างสายตาและมือไม่ดีพอ หากพบว่าเด็กเล่นด้วยความยากลำบากควรนำชุดซึ่งง่ายกว่ามาให้เด็กเล่นในทางตรงกันข้ามกิจกรรมซึ่งง่ายเกินไปเด็กจะเบื่อหน่าย เพราะสามารถคาดคะเนผลและทำได้โดยง่ายจึงไม่สนุก ถ้าเมื่อใดสามารถจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถตามพัฒนาการของเด็ก เด็กจะเรียนรู้ได้มากที่สุดและสามารถเพิ่มระดับความเข้าใจให้แก่เด็ก ครูจึงต้องเข้าใจพัฒนาการของเด็กจึงสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ซึ่ง เพียเจท์ (Piaget) ได้กำหนดพัฒนาการของการรู้คิดของเด็กปฐมวัยไว้ 6 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นรู้ความแตกต่าง (Absolute Differences)
2. ขั้นรู้สิ่งที่ตรงกันข้าม (Oppositions)
3. ขั้นรู้หลายระดับ (Discrete Degree)
4. ขั้นรู้ความเปลี่ยนแปลงต่อเนื่อง (Variation)
5. ขั้นรู้ผลของการกระทำ (Function)
6. ขั้นการทดแทนอย่างเหมาะสม (Exact Compensation)

พัฒนาการการรู้คิดทั้ง 6 ขั้นนี้ จะมีความยากง่ายแตกต่างกัน

พัฒนาการจะเริ่มจากขั้นที่ 1 ซึ่งเด็กจะรู้ความแตกต่าง จากนั้นจะเรียนรู้ในสิ่งที่ตรงกันข้าม

เด็กเริ่มรู้เกี่ยวกับความมี - ไม่มี กลม - ยาว หลังจากนั้นเด็กสนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับขึ้นหลายระดับ สามารถเข้าใจสิ่งที่อยู่ตรงกลาง เรียงลำดับมาก - ปานกลาง - น้อย ได้ ต่อมาเด็กจะสามารถเรียนรู้ขึ้นความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เช่น การเปลี่ยนแปลงจากแป้งก้อนกลม ๆ เป็นก้อนยาว ๆ ยิ่งคลึงแป้ง แป้งจะยิ่งเพิ่มความยาว หรือรู้ว่าถ้าตบลูกบอลแรงเพียงใด ลูกบอลก็จะกระดอนสูงขึ้นเพียงนั้น เด็กเริ่มเข้าใจว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง อาจส่งผลให้สิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในขั้นสุดท้ายเป็นขึ้นของการทดลองที่ลงตัว เช่น เด็กรู้ว่าแป้งก้อนกลม ๆ เมื่อนำมาปั้นเป็นแท่งยาว ๆ ย่อมมีขนาดเท่าเดิม ความเข้าใจนี้เป็นการใช้ตรรกะโยงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

3. กระบวนการเรียนและการสอนสำหรับการเรียนรู้สร้าง มี

2 กระบวนการ ดังนี้

3.1 กระบวนการเรียนรู้ จากการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ตั้งแต่วัยทารกตามแนวของ เพียเจท์ (Piaget) พอร์แมน และฮิลล์ กล่าวว่า เด็กจะมองและรับรู้จดจำสิ่งต่าง ๆ เป็นช่วง ๆ เด็กเล็กจึงยากที่จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องและครอบคลุม แม้จะย่างเข้าสู่วัย 2 - 3 ขวบ แล้วก็ตาม ทั้งนี้เป็นเพราะความจำกัดในการรับรู้ของเด็ก หรือ "ช่องว่าง" ของการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ของเด็ก การเรียนรู้กระบวนการเพื่อลดช่องว่างของเด็กต้องอาศัยการแสดงออกหลาย ๆ แบบ เช่น การเลียนแบบ การวาดภาพ การใช้คำพูด ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกรอบ ๆ ตัวดีขึ้น และช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจเด็กดีขึ้นด้วย

3.2 กระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กควรคำนึงถึงหลัก 3 ประการ ดังนี้

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงโดยไม่ต้องสับเปลี่ยน ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมแบบสร้างสรรค์สร้าง หากเด็กน้าสิ่งที่พบว่าเป็นปัญหาแล้วแก้ไขโดยการสับเปลี่ยนกับสิ่งอื่น เด็กจะไม่สามารถเรียนรู้ได้ดีเท่ากับความพยายามแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง กิจกรรมสร้างสรรค์สร้าง จะช่วยให้เด็กเข้าใจกระบวนการได้โดยจัดเตรียมกิจกรรมซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

3.2.2 การเรียนรู้เกี่ยวกับตรงกลางซึ่งอยู่ระหว่าง 2 ด้าน ตามพัฒนาการเด็กในระยะแรก เด็กจะรู้แต่ปลายสุดทั้ง 2 ด้าน ของสิ่งต่าง ๆ เช่น หัว - ท้าย สูง - ต่ำ ต่อมาค่อย ๆ รู้จักสิ่งของที่อยู่ตรงกลาง เช่น มาก - กลาง - น้อย แต่พบว่า

ห้องเรียนโดยทั่วไปมักจัดสภาพแวดล้อมที่ไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับระหว่างกลางมากนัก เพรอเบล (Froebel) ได้ศึกษาโดยใช้แท่งไม้รูปทรงกระบอกอยู่ตรงกลางระหว่างแท่งไม้ทรงกลมซึ่งกลิ้งได้ และรูปทรงลูกบาศก์ซึ่งกลิ้งไม่ได้ การเพิ่มระหว่าง 2 ด้านของ เพรอเบล (Froebel) นับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้อย่างมาก และสนับสนุนในหลักการสอนนี้ได้เป็นอย่างดี

3.2.3 การจำแนกอย่างมีเหตุผล เด็กวัย 2 - 5 ขวบ ไม่สามารถรู้ว่า คิดอย่างไร เด็กรู้แต่เพียงว่าทำอย่างไร ดังนั้นจึงไม่ควรนำตรรกศาสตร์มาให้เด็กฝึกฝนด้วย การพูด สนทนา หรือใช้บัตรภาพ แต่ควรใช้การกระทำที่มีเหตุผลเพื่อนำไปสู่การพูดที่มีเหตุผลต่อไป

5.3 หลักการจัดกิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์

ในการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ (Constructive Play) สำหรับเด็กปฐมวัย บิดามารดา และครู ควรจะรู้จักมุ่งหมายในการเล่น แต่ไม่ควรพยายามผลักดันหรือชักจูงให้ไปสู่จุดมุ่งหมายจนเกินไป ควรเฝ้าสังเกตว่าเด็กมีจุดมุ่งหมายอะไรโดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในการเล่นของเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีอิสระในการเล่นและค้นพบด้วยตนเองมากที่สุด เมื่อคุ้นเคยกับเด็กดีพอสมควร ผู้ใหญ่อาจเข้าไปเล่นใกล้ ๆ เพื่อเข้าใจความประสงค์ของเด็ก และรู้ว่าเด็กมีความสามารถในการคิดเพียงใด บางครั้งอาจถามคำถามสั้น ๆ หรือตัดแปลงเกมเล็กน้อยเพื่อให้เกิดปัญหา เช่น เปลี่ยนทิศทางของรางรถไฟ และบันทึกว่าเด็กแก้ปัญหาอย่างไรจากการสังเกตนี้ ผู้ใหญ่จะรู้ว่าเด็กมีพัฒนาการอยู่ในระดับใดและรู้ว่าควรจัดหาอะไรให้เด็กเล่นจึงจะเหมาะสม (Forman and Hill. 1980 : 3)

การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพของเด็กและกำหนดขอบข่ายความสามารถของเด็ก
2. ศึกษาสภาพแวดล้อมและวัสดุ จัดเตรียมกิจกรรมและสื่อที่เหมาะสม
3. พยายามเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคยในการเล่นร่วมกับเด็ก

และมีโอกาสสังเกตเด็กโดยใกล้ชิด

4. เข้าไปเกี่ยวข้องในจังหวะที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้เด็กคิดค้นวิธีการเล่น เกิดความเข้าใจ หรือคิดแก้ปัญหาได้

5. ในบางกรณีอาจตั้งคำถามสรุปตอนท้ายกิจกรรมเพื่อให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดความเข้าใจในบางกิจกรรมที่ค่อนข้างยากต่อการเข้าใจ

การตั้งคำถามสรุปตอนท้ายก็กิจกรรมการเล่น เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบางกิจกรรมที่ค่อนข้างยาก ทั้งนี้เพราะเด็กไทยจัดอยู่ในกลุ่มของเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์ทางภาษากับผู้ใหญ่ค่อนข้างน้อย และไม่ได้รับการอธิบายถึงเหตุผลของการกระทำจึงมีส่วนทำให้เด็กมีความจำกัดด้านความมีเหตุผล (ตรรก) (ฉันทนา ภาคบังกช. 2531 : 2 ; อ้างอิงมาจาก UNESCO. 1982)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นสร้างสรรค์สร้างที่กล่าวมา จะเห็นว่า การเล่นสร้างสรรค์สร้างเป็นการเล่นที่มีความสำคัญและมีคุณค่าในการส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งของและผู้อื่น รวมทั้งการแก้ปัญหา เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา และทางสังคม นับว่าการเล่นสร้างสรรค์เป็นการจัดประสบการณ์ที่ช่วยให้เด็กปฐมวัยพัฒนาค้นต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสติปัญญา และสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการเล่นสร้างสรรค์สร้าง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัย โดยให้ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีบทบาทที่เหมาะสม ในขณะที่เด็กเล่น เช่น สนทนาพูดคุยเกี่ยวกับของเล่นก่อนลงมือเล่น เปิดโอกาสให้เด็กเล่นของเล่นอย่างอิสระ และอาจสนทนา ชักถาม เพื่อให้เด็กคิดค้นวิธีเล่นที่หลากหลาย และสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเป็นนักคิด นักแก้ปัญหาควบคู่กับความรับผิดชอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นสร้างสรรค์สร้าง

6. งานวิจัยในต่างประเทศ

เชียง (Chiang. 1985 : 181) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านพัฒนาการในการใช้วัสดุการเล่น โดยศึกษาเด็กอายุ 3 - 5 ขวบ และ 7 ขวบ จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้คือเทคนิคการสังเกตการณ์ตามธรรมชาติ ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์กับชนิดของการเล่นเชิงความรู้ความเข้าใจ เชิงสังคม ความพึงพอใจในวัสดุที่เล่นและการใช้วัสดุขึ้นอยู่กับระดับของอายุเป็นสำคัญ

บีซีวีกิส (Besevegis. 1983 : 161) ได้ศึกษาพัฒนาการการเล่นเชิงละครและการเล่นเชิงสร้างสรรค์สร้างในเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาวกรีก จำนวน 100 คน

ซึ่งมีอายุ 3 ปี 5 เดือน - 6 ปี 5 เดือน โดยกลุ่มการเล่นเชิงละครได้เล่นในหมู่บ้านซึ่งมี
ของเล่น เช่น ตุ๊กตา ส่วนกลุ่มการเล่นเชิงสร้างสรรค์สร้าง เล่นบล็อกไม้ ผลการศึกษาพบว่า การเล่น
เชิงละคร และการเล่นเชิงสร้างสรรค์สร้างมีแนวโน้มจะพัฒนาขึ้นตามวัยของเด็ก

มัวร์ (Moors. 1986 : 152) ได้ศึกษาความสามารถในการเรียนรู้และการ
เข้าร่วมสังคมของเด็ก โดยใช้การเล่น 4 แบบ คือ การเล่นโดยสมมติ (Functional Play)
การเล่นสร้างสรรค์สร้าง (Conconstructive Play) การเล่นละคร (Dramatic Play) และเกม
การเล่นโดยมีกติกา (Games with Rules Play) โดยสังเกตพฤติกรรมเด็กอายุ 3, 4 และ
5 ขวบ จำนวน 84 คน ผลการศึกษาพบว่า การเล่นแบบโดยการสมมติ (Functional Play)
และการเล่นสร้างสรรค์สร้าง (Construtive Play) เกิดขึ้นบ่อยมากเมื่อเด็กเล่นคนเดียว ขณะที่
การเล่นละคร (Cramatic Play) และเกมการเล่นโดยมีกติกา (Games with Rules
Play) เกิดขึ้นบ่อยมากเมื่อเด็กถูกให้เข้าร่วมในสังคมและพบว่าการเล่นทั้ง 4 แบบ มีส่วนสัมพันธ์
กับอายุ และใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการเล่นที่โรงเรียน

จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการเล่นของเด็กทั้งหญิงและชาย
ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ภาษา อารมณ์ และสังคม ดังนั้นการจัด
ประสบการณ์หรือกิจกรรมและของเล่นให้เด็กจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์
จิตใจ และสติปัญญา ตลอดจนส่งเสริมประสบการณ์ที่เด็กจะเรียนรู้ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
ประสบการณ์ หรือกิจกรรม และของเล่นที่จัดได้อย่างเหมาะสมตามระดับความสามารถและอายุ
ของเด็ก

งานวิจัยภายในประเทศ

สิริกุล จารุจินดา (2526 : 41) ได้ศึกษาผลของการเล่นของเล่น ประเภท
เสริมต่อ (Block Play) ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า การเล่น
ของเล่นประเภทเสริมต่อมีผลในทางบวกกับคะแนนความสามารถทางความคิดสร้างสรรค์

พันธณี เจริญสุข (2528 : 75 - 77) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของ
ครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย พบว่า เครื่องเล่น
เช่น ไม้บล็อกสร้างสรรค์ พลาสติกสร้างสรรค์ ก่ออิฐอิฐ ทราย โคมิน (ภาพตัดต่อ) ลีดไคโน
(ภาพจับคู่) มีความจำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญา

สุวัฒน์ วรรณสาสน์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องเล่น
 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมทางการเรียน 4 ด้าน ของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ชุดเครื่องเล่น
 สามารถส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมทางการเรียนด้านความสามารถทางภาษา จำนวน
 การจำแนกมิติสัมพันธ์ทางร่างกาย สถิติปัญหา อารมณ์ และสังคม

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า การเล่น และของเล่นเป็นสิ่งจำเป็นต่อการ
 เตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเล่นที่ใช้
 เครื่องเล่นประเภทเปิดกว้าง และเสริมต่อเพื่อให้เด็กคิดวิธีเล่นได้อย่างหลากหลาย ทำให้เด็กหัด
 สังเกต และมีโอกาสพัฒนาสติปัญญา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

1. ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง (Parent Education) มีผู้ให้ความหมายไว้
 จันทนา ภาคบงกช (2531 : 1) กล่าวว่า หมายถึง การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง
 เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ
 สติปัญญา เป็นการทำความเข้าใจ และสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเกี่ยวกับบทบาท
 หน้าที่ในการร่วมมือกันพัฒนาเด็กโดยใช้สื่อต่าง ๆ และสื่อมวลชน มีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ประการคือ

1. เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็ก อาศัยพื้นฐานความรู้และ
 ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก (Child Psychology)
2. เพื่อให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ แก่เด็กอย่างถูกต้อง และ
 สอดคล้องกับทางโรงเรียน

ศุภกุล เกียรติสุนทร ได้ให้ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองว่า หมายถึง
 การจัดการศึกษาเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อน
 วัยเรียน ตลอดจนการดำเนินชีวิตครอบครัวในวิถีทางที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนา
 ทุกด้านของเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

1. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ
 ของเด็ก
2. เพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน
 ครอบครัว โดยเฉพาะระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก

3. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองและของเด็กภายในครอบครัวและชุมชน (ศุภกุล เกียรติสุนทร. 2529 : 133 - 134)

นิภา แก้วศรีงาม (2525 : 3) ได้ให้ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองว่า เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะเด็กอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันครอบครัว สถานศึกษา และสถาบันศาสนา การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองถือเป็นกระบวนการทางสังคม (Socialization Education) สังคมมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลในสังคมให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา ซึ่งเป็นการให้การศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการส่งเสริมเพื่อการดำรงชีวิตที่ดีของบุคคลและพัฒนาบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูและแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากขึ้น โดยเน้นให้ความสำคัญของเด็กและความสำคัญของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กให้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และของสังคมต่อไปในอนาคต

2. ความสำคัญของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

บ้าน เป็นสิ่งแวดล้อมแห่งแรกที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก พ่อแม่ ตลอดจนผู้ปกครอง เป็นผู้มีบทบาทอันสำคัญอย่างยิ่งในการให้ความรู้แก่เด็ก เวลาของการเรียนรู้ที่เด็กได้รับจากพ่อแม่มีสัดส่วนมากกว่าครู ผู้ปกครองจึงมีส่วนสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมแก่เด็ก เพื่อเป็นการสร้างบุคลิกภาพหรือการสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก ฉันทนา ภาคบงกช (2531 : 4 - 6) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สามารถที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก อันได้แก่ ความต้องการในการดำรงชีวิตอยู่ ความต้องการความรักและความอบอุ่น นอกจากนี้เด็กยังได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กจะเป็นไปอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านเป็นสำคัญ มุสเซน และคองเกอร์ (Mussen and Conger. 1965 : 193) กล่าวว่า การให้ความรักความอบอุ่นในระยะต้นของชีวิต เป็นพื้นฐานสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู วิธีการเลี้ยงดู ตลอดจนพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็ก จะมีผลต่อ

พฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจของทารกทั้งในปัจจุบันและในอนาคต พรอยด์ (พัชรี สวณแก้ว, 2532 : 57; อ้างอิงมาจาก Freud, 1949) กล่าวว่า บุคลิกภาพของคนเราจะเริ่มพัฒนาตั้งแต่ช่วงแรกของชีวิต การอบรมเลี้ยงดูเด็กและการกระทำเป็นตัวอย่างแก่เด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กจะเลียนแบบบิดามารดาและผู้ใกล้ชิดคน

เฮอร์ลอค (Hurlock, 1956 : 434) ได้แสดงความสำคัญของครอบครัวที่มีต่อเด็กไว้ดังนี้

1. เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงเป็นแบบอย่างในครอบครัว
  2. ครอบครัวเป็นต้นกำเนิดในการอบรมสั่งสอนเด็กให้มีพฤติกรรมการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเองซึ่งมาจากการให้รางวัลและการลงโทษ
  3. การลงโทษมีผลต่อเด็กอย่างลึกซึ้งและมีผลต่อพฤติกรรม
  4. พ่อแม่เป็นต้นแบบที่สำคัญที่สุดในการเป็นแบบอย่างให้เด็กปฏิบัติอย่างถูกต้อง
- ส. จานงจิต กล่าวว่า การสร้างบุคลิกภาพให้แก่เด็กจะต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย และผู้ที่ส่งเสริมสร้างให้กับเด็กได้มากที่สุดก็คือ พ่อและแม่ (ส. จานงจิต, 2528 : 12)

นักการศึกษาสมัยต่อมามีได้ละเลยต่อความสำคัญของผู้ปกครอง ริด (Read, 1957 : 272) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก มีผลต่ออารมณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ความรู้สึกของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กจะสะท้อนออกมาให้ปรากฏพฤติกรรมของเด็ก

เท่าที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีบทบาทต่อเด็กมากที่สุดคือ ผู้ปกครอง เพราะเป็นบุคคลแรกที่ใกล้ชิดกับเด็ก อบรมเลี้ยงดู ตั้งแต่เริ่มต้น ดังนั้นการที่ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในตัวเด็ก จึงนับว่ามีความสำคัญ นอกจากนั้นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองช่วยสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการส่งเสริมให้เด็กพัฒนาอย่างเหมาะสมและเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน ซึ่งจะช่วยให้เด็กไม่ต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียน ทำให้เด็กมีความสุข มีชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า "ควรพัฒนาผู้ปกครองควบคู่ไปกับพัฒนาเด็ก" เมื่อคุณภาพของเด็กมีผลจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเป็นอย่างมากเช่นนี้ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาและช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็ก ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก

3. บทบาทหน้าที่ผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่ทำให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสม บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองจึงมีความสำคัญต่อเด็ก ต่อสังคม และประเทศชาติ (วัฒนา เต่าทอง, 2531 : 13) ดวงเดือน พันธุนาวิน ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ อันมีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า พ่อแม่ควรเอาใจใส่ผลงานของลูก ปฏิบัติตนอย่างสมเหตุสมผล สนใจในกิจกรรมต่าง ๆ แนะนำให้มีความตั้งใจให้รางวัลเมื่อทำความดี ตลอดจนมีบทบาทในการทำตัวเป็นเพื่อนที่ดี และคอยแนะนำส่งเสริมให้พัฒนาการทุก ๆ ด้านอย่างสมบูรณ์ (ดวงเดือน พันธุนาวิน, 2527 : 30 - 35)

พิริยา ธราธรพิสุทธกุล ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ผู้ปกครองไว้ดังนี้

1. ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับวัย
2. สร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก อาทิ ทัศนียภาพที่สะอาด สวยงาม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในตนเอง
3. ช่วยหยุดยั้งพฤติกรรมที่ไม่ดี และส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีให้แก่เด็ก
4. เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กเลียนแบบ เพื่อนำไปสร้างเป็นแนวทางและค่านิยมในชีวิตตนเอง การกระทำของพ่อแม่จะสอนลูกได้ดีกว่าคำพูด
5. ยอมรับในสิทธิของเด็ก โดยให้เสรีภาพในการเสนอความคิดเห็นให้เด็กเรียนรู้ ฟังคำสั่งสอนด้วยความสนใจและใช้เวลาในการฟังลูกพูด
6. อบรมและสอนให้เด็กประพฤติดี ไม่มีเด็กคนใดที่เติบโตขึ้นมาโดยความดีพร้อมต่างต้องอาศัยพ่อแม่เป็นผู้สอนหรืออบรมให้ประพฤติอยู่ในแนวทางที่เหมาะสม (พิริยา ธราธรพิสุทธกุล, 2529 : 14 - 16)

วราภรณ์ รักวิชัย ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองคือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่า และยกย่องมรดกทางวัฒนธรรมไทย เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบไป (วราภรณ์ รักวิชัย, 2529 : 7 - 9)

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ในการพัฒนาเด็กนั้นได้แก่ การตอบสนองความต้องการพื้นฐานทั้งทางร่างกาย และจิตใจ การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา บทบาทในการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาเพื่อช่วยในการพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ธรรมชาติและการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

การศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ปกครองจะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ได้เหมาะสมและบรรลุตามเป้าหมายได้ง่ายขึ้น วัตสัน (Watson) ได้รวบรวมแนวคิดของนักการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ดังนี้ (เชียรศรี วิวิธสิริ, 2527 : 134)

1. การยกย่องชมเชยจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมซ้ำอีก
2. การฝึกฝนซ้ำ ๆ และประเมินตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี
3. การข่มขู่หรือการลงโทษผู้ปกครองจะมีการตอบสนองในทางตรงข้าม
4. ประสบการณ์เดิมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
5. ผลสำเร็จมีผลต่อกำลังใจและความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียน
6. ผู้เรียนจะมีความตั้งใจถ้ารู้ว่าเขาสามารถบรรลุเป้าหมายได้
7. การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจะเป็นการสร้างแรงจูงใจที่ดี
8. ความคิดรวบยอดกับประสบการณ์เดิมที่สอดคล้องกันทำให้เข้าใจได้ง่าย

และรวดเร็วขึ้น

อเออร์บาด (Auerbach) ได้กล่าวถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ปกครองไว้ดังนี้ (Auerbach, 1968 : 35 - 36)

1. ผู้ปกครองสามารถเรียนรู้ได้
2. ผู้ปกครองมีความต้องการที่จะเรียนรู้
3. ผู้ปกครองเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสิ่งที่เขาสนใจ
4. การเรียนรู้จะมีความหมายมากที่สุดถ้าเนื้อหาสาระที่เรียนรู้นั้นเป็น

ประสบการณ์ใกล้ตัวของผู้ปกครอง

5. ผู้ปกครองจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดถ้าเขามีอิสระที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ด้วย

ตัวของเขาเอง

6. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองควรเน้นการให้ประสบการณ์ด้านอารมณ์จิตใจ

ไม่น้อยกว่าการให้ประสบการณ์ทางสติปัญญา

7. ผู้ปกครองสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้
8. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นการให้พื้นฐานของประสบการณ์ใหม่แก่

ผู้ปกครอง

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีความแตกต่างกันกับการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งมีหลักการจิตวิทยา ดังนี้ (เชียรศรี วิวิธสิริ, 2527 : 135)

1. การเข้าใจตนเอง ผู้ใหญ่มีความรู้สึกที่ตนเองมีใช้เด็ก ผู้ใหญ่ต้องการฐานะใหม่ในสายตาของตนเองและผู้อื่นว่าตนเป็นผู้รู้จักเหตุผล และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง นำตนเองได้ ดังนั้นผู้ใหญ่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเองด้วยความยกย่องนับถือและมีความเป็นอิสระ

2. ประสบการณ์ ผู้ใหญ่มีประสบการณ์หลายด้านที่สะสมมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ ผู้ใหญ่มีประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว จึงทำให้ประสบการณ์ใหม่มีความหมายมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ใหญ่มีความพร้อมทางการเรียนซึ่งจะทำให้เรียนได้ดีที่สุด ถ้าได้เรียนในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ ฉะนั้นสิ่งที่จะสอนต้องให้เกิดประโยชน์และตรงกับความต้องการจึงจะทำให้ผู้เรียนพร้อมและเต็มใจที่จะเรียนรู้

จากการพิจารณาคุณลักษณะ ธรรมชาติ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ปกครอง จะเห็นได้ว่าผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้เป็นอย่างดี เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งที่ตนสนใจและเป็นประโยชน์แก่ตนเองและเด็ก การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจึงจะประสบความสำเร็จและช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

5. แนวทางให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

ในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีผู้เสนอแนวทางในการดำเนินการดังนี้

เชียรศรี วิวิธสิริ (2527 : 115 - 120) ได้กล่าวว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีแนวทางต่าง ๆ ซึ่งจะจัดจัดประเภทของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองดังนี้

1. การถ่ายทอดความรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การเยี่ยมบ้าน การสอนและการโต้ตอบจดหมาย การโทรศัพท์สอบถาม การสนทนาและเปลี่ยนทัศนคติ การศึกษาทางไกล การเรียนทางวิทยุและโทรทัศน์ ศูนย์การเรียนชุมชน

2. การถ่ายทอดเป็นกลุ่ม ได้แก่ การสนทนาแลกเปลี่ยนทัศนคติ การประชุมหัวหน้าหรือผู้นำ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม การฝึกฝนอบรม การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การเล่นเกม บทเพลง นิทาน สถานการณ์จำลอง การระดมพลังสมอง การศึกษารณีตัวอย่าง การเปิดอภิปรายทั่วไป

3. การถ่ายทอดความรู้ให้มวลชน ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้โดยอาศัยมวลชน
ซึ่งแบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 3.1 สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
- 3.2 ภาพยนตร์ให้ความรู้ ความบันเทิง
- 3.3 วิทยุกระจายเสียง
- 3.4 วิทยุ โทรทัศน์
- 3.5 สื่อพื้นบ้าน

วิธีการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้นมียุหลายวิธีที่แตกต่างกัน เมื่อจะ
ดำเนินการให้ความรู้ ควรมีขั้นตอนสำรวจความต้องการและความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมาย
เพื่อให้ได้แนวในการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แล้วเลือกวิธีหรือแนวทางในการให้ความรู้
แก่ผู้ปกครองให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและสภาพของกลุ่มเป้าหมาย

6. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับการสื่อสาร

เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้กระทำขึ้นเพื่อให้เกิดผลบางประการตามที่กำหนดไว้
การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิด ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปสู่ผู้รับ ซึ่งถือว่าเป็น
กระบวนการทางสังคมที่จำเป็นของมนุษย์ หากสังคมมนุษย์ไม่มีการสื่อสาร การพัฒนาในด้านต่าง ๆ
จะมีขึ้นไม่ได้เลย (เชียรศรี วิวิธสิริ, 2527 : 117)

องค์ประกอบของการสื่อสาร องค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ 3 องค์ประกอบ
ดังนี้

1. แหล่งข่าวสาร (Source) คือ องค์การหรือสถาบันสื่อสาร ได้แก่ สำนักพิมพ์
สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์
2. ข่าวสาร (Message) ได้แก่ เนื้อหา หรือความรู้ที่ถ่ายทอดออกไป
3. ผู้รับข่าวสาร (Receiver) คือ บุคคลที่อยู่ปลายทางของช่องทางข่าวสาร
ได้แก่ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านนิตยสาร ผู้อ่านหนังสือ ผู้ชมภาพยนตร์ ผู้ชมรายการโทรทัศน์
ผู้ฟังรายการวิทยุ เป็นต้น (จันทนา ภาคบงกช. 2531 : 10)

ลักษณะของการสื่อสาร มี 2 ลักษณะที่สำคัญคือ

1. การสื่อสารทางเดียว (One - way Communication) เป็นการสื่อสาร

ที่ไม่มีผลย้อนกลับ ผู้ส่งสารไม่มีโอกาสได้รับการตอบ ได้แก่ การสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

2. การสื่อสารสองทาง (Two - way Communication) ผู้รับสารและผู้ส่งสารจะมีโอกาสแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบกัน เกิดข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ผู้ส่งสารจะทราบว่าผู้รับสารเข้าใจสารที่ส่งไปมากน้อยและถูกต้องเพียงใด ทำให้ทราบข้อมูลสำหรับการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการส่งสารครั้งใหม่ได้ การสื่อสารจึงมักได้ผลสมบูรณ์ การสื่อสารสองทางนี้จะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือในสถานการณ์ของการสื่อสารเป็นกลุ่มหรือระหว่างบุคคลกับกลุ่ม หรือกลุ่มกับบุคคล

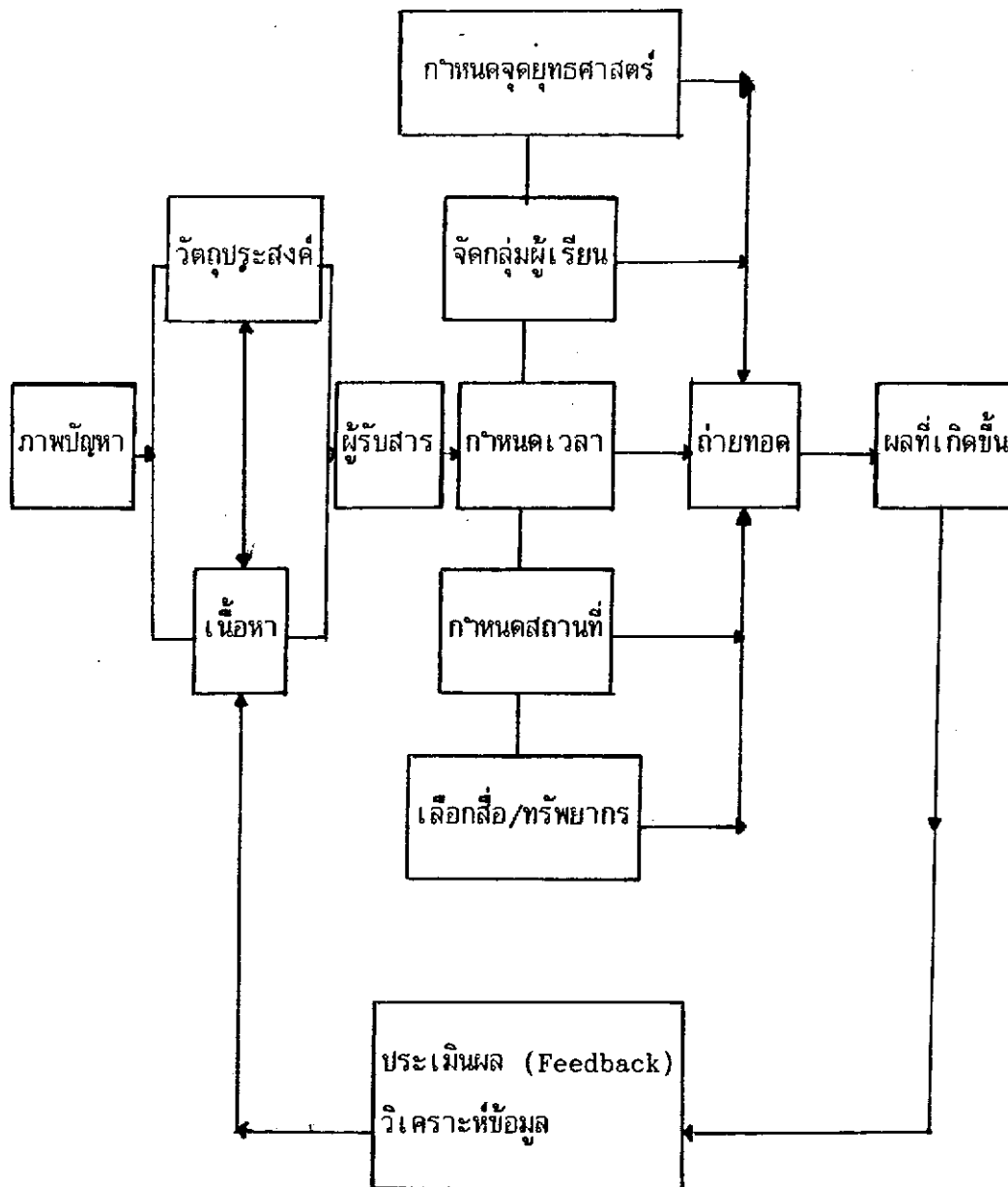
การสื่อสารสองทางนั้นเป็นการสื่อสารที่ได้ผลดีที่สุด ผู้วิจัยจึงได้เลือกการสื่อสารสองทางเป็นรูปแบบของการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ระบบการใช้สื่อในการสื่อสาร

เนื่องจากสื่อมีมากมายหลายประเภท การนำสื่อประเภทใดมาใช้จึงต้องพิจารณาเลือกสื่อที่ใช้แล้วให้ผลคุ้มค่าที่สุด นั่นคือ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สะดวก ประหยัด นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาจากภาพรวมของการใช้สื่อตามหลักการที่เป็นระบบ (System Approach) ซึ่งต้องคำนึงถึงหลัก 2 ประการ ได้แก่

1. พิจารณาเลือกสื่อในลักษณะที่เป็นระบบ (System)

2. สื่อเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ต้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในระบบทั้งหมดดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ระบบสื่อ (เชียรศรี วิวิธสิริ. 2527 : 183)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองมีดังนี้

รัชนี รัตนา (2533 : 55 - 58) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้
กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมจากผู้ปกครอง
และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้ กลุ่มตัวอย่างได้แก่เด็กที่มีอายุ 4 - 5 ปีที่กำลังเรียนชั้น
อนุบาลปีที่ 1 โดยเด็กในกลุ่มทดลองได้รับการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมจากผู้ปกครอง
ในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทรงพร สุทธิธรรม (2534 : 87 - 88) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ
ในการรับรู้และเข้าใจทักษะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานและไม่ได้จัด
กิจกรรมนิทาน เพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง กลุ่มตัวอย่างได้แก่เด็กอายุ
4 - 5 ปีที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 140 คน โดยเด็กในกลุ่มทดลองได้รับการจัด
กิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจากผู้ปกครอง และกลุ่ม
ควบคุมไม่ได้รับการจัดกิจกรรมดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถ
ในการรับรู้และเข้าใจทักษะของผู้อื่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิตินันท์ วิชิตชลชัย (2535 : 87 - 90) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์
และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมจากผู้ปกครอง
และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองโดยอิสระใน
ชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างได้แก่เด็กอายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยเด็ก
ในกลุ่มทดลองได้รับการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมจากผู้ปกครองและกลุ่มควบคุมเป็นผู้ปกครอง
ไม่ได้ใช้ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นใน
ตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในระยะ
ปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่การพัฒนาทุกด้านเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับเด็ก สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมให้เด็กพัฒนาได้เต็มศักยภาพแล้วจะเป็น
การเตรียมเด็กให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพได้ในอนาคต การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจึงเป็น
แนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศ ดังนั้นการสนับสนุนให้สถาบันการศึกษา
และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยสนใจและดำเนินนโยบายในการนำผู้ปกครอง
เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เป็นสิ่งที่ควรให้ความสนใจและสนับสนุนให้แพร่หลายมากขึ้น

จากเอกสารและผลงานวิจัยที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทให้แก่เด็กปฐมวัยนั้น เป็นประเด็นสำคัญที่จะละเลยไม่ได้ ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ดังนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทแก่เด็กปฐมวัย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภท โดยการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อจะได้เป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตั้งสมมติฐานต่อไปนี้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสามารถในการจำแนกประเภท หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน มีความสามารถในการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลอง
3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทโดยใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาค้นคว้าขั้นตอนนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
4. การสร้าง และหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. แบบการทดลอง และวิธีการดำเนินการทดลอง
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 216 คน

กลุ่มตัวอย่าง และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 30 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. สืบราว และคัดเลือกห้องเรียนที่ครูผู้สอนดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในภายนอกห้องเรียน และมีการจัดกิจกรรมตามตารางประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อคัดเลือกห้องเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกัน โดยผู้วิจัยทำการสังเกตการสอนของครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ทุกห้องเรียน และพิจารณาคุณสมบัติของครูประจำชั้น ที่มีอายุ เพศ คุณวุฒิทางการศึกษา ประสิทธิภาพในการสอนใกล้เคียงกันได้จำนวน 4 ห้องเรียนจาก 6 ห้องเรียน และทำการสุ่มอย่างง่าย 2 ห้องเรียน แล้วทำการสุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. ส่งจดหมายเชิญผู้ปกครองนักเรียนทุกคนเข้าร่วมประชุม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก การอบรมเลี้ยงดู และสหพันธคุณุกับเด็ก ตลอดจนแนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการสังเกตและการจำแนกประเภท

3. ส่งแบบสำรวจความสนใจให้แก่ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ห้อง จำนวน 72 ฉบับ เพื่อสำรวจจำนวนผู้ปกครองที่สนใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการทดลองปรากฏว่ามีผู้ปกครองให้ความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 70 ฉบับ

4. สำรวจ และจัดกลุ่มระดับการศึกษาของผู้ปกครองตามข้อ 3 จากข้อมูลของโรงเรียน สุ่มนักเรียนที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป กลุ่มละ 5 คน จำนวน 2 กลุ่ม ระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา - อนุปริญญา กลุ่มละ 5 คน จำนวน 2 กลุ่ม และระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา กลุ่มละ 5 คน จำนวน 2 กลุ่ม ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ดังตาราง 1

ตาราง 1 กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

ระดับการศึกษา	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	รวม
ประถมศึกษา	5	5	10
มัธยมศึกษา - อนุปริญญา	5	5	10
ปริญญาตรีขึ้นไป	5	5	10
รวม	15	15	30

6. ส่งจดหมายถึงผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มทดลอง เพื่อนัดหมาย และประชุมชี้แจง
ขั้นตอนการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย

1. ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ชื่อชุด "ให้เวลาสักนิด ใล่ล่ชััดลูกรัก"
2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัย

การสร้าง และตรวจหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัย ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1.1 ศึกษาวิเคราะห์ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองด้านจิตวิทยา ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการศึกษา และการสอนเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมแก่เด็ก พัฒนาการเด็ก การอบรมเลี้ยงดู เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการจำแนกประเภทสำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 ศึกษากระบวนการสื่อสารสองทาง (Two - Way Communication)

1.3 กำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรมในชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง

1.4 สร้างชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองตามรูปแบบที่กำหนดไว้ จำนวน 40 ชุด แต่ละชุดมี 3 องค์ประกอบ

1.4.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1.4.2 กิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็ก

ปฐมวัย

1.4.3 บันทึกการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กโดยผู้ปกครอง ซึ่งเป็นข้อมูล

ย้อนมายังครู

2. วิธีการหาคุณภาพของชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง

2.1 ผู้วิจัยนำชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบ

โครงสร้างตามเนื้อหา ภาษา กิจกรรม แล้วปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อนำไปใช้กับ
กลุ่มตัวอย่างต่อไป ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

1. ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียน
เกษมพิทยา
2. ดร.พัชรี ผลโยธิน นักวิชาการ 6 กองวิชาการสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. อาจารย์วันทนีี เหมาะะผดุงกุล ศึกษานิเทศก์สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดแพร่
4. อาจารย์พรพนิกา สันติพงษ์ อาจารย์ประจำโรงเรียนประถมสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. อาจารย์รัชนี รัตนา ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลยะลา

2.2 ปรับปรุงแก้ไขโครงสร้าง เนื้อหา และกิจกรรมของชุดส่งเสริมความรู้แก่
ผู้ปกครองตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ

2.3 นำชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่ปรับปรุง แก้ไข ตามคำแนะนำ
ผู้เชี่ยวชาญ แล้วไปทดลองใช้กับผู้ปกครองของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน
3 คน เพื่อศึกษาความเหมาะสมทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา และกิจกรรมของชุดส่งเสริมความรู้แก่
ผู้ปกครอง

2.4 นำชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ไปใช้ในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การสร้าง และหาคูณาพของแบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภท
มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจำแนก
ประเภทของเด็กปฐมวัย

3.2 ศึกษาแบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภทของ มาลี
วาระทรัพย์ (2531 : 84 - 98) แล้วผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อใช้กับกลุ่ม
ตัวอย่างต่อไป

4. หาคูณาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ศึกษาวิธีการใช้แบบทดสอบวัดความสามารถการจำแนกประเภทของ
เด็กปฐมวัย ของมาลี วาระทรัพย์ (2531 : 84 - 98)

4.2 ลักษณะของแบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภท

ความแตกต่าง และการจับคู่ของสิ่งของมี 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบทดสอบประเภทข้อความที่เป็นรูปภาพให้เด็กจำแนกภาพของสิ่งของ หรือรูปทรงเครื่องใช้โดยกำหนดภาพเหล่านั้นให้ข้อละ 4 ภาพ มีภาพหนึ่งมีลักษณะที่ต่างไปจากอีก 3 ภาพ สำหรับแบบทดสอบจับคู่ภาพที่ใช้ด้วยกันโดยกำหนดภาพ 1 ภาพ และให้เลือกภาพอีก 3 ภาพว่าภาพใดจะคู่กับภาพแรกทั้งหมดมี 20 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบภาคปฏิบัติให้เด็กจำแนกของที่เป็นพวกเดียวกันจำแนกสี ลักษณะของกลิ่น เสียงที่เหมือนกัน และจำแนกพื้นผิวของวัตถุ ทั้งหมดมี 10 ข้อ

4.3 เวลาที่ใช้ในการทดสอบ การทดสอบประเภทข้อความที่เป็นรูปภาพใช้เวลาข้อละ 1 นาที การทดสอบภาคปฏิบัติ ใช้เวลาข้อละ 2 นาที (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

4.3.1 การตรวจให้คะแนน

ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน

ข้อที่ตอบผิด หรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน

4.4 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภททั้ง 2 ตอน ที่ผู้วิจัยปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณา

1. อาจารย์ฉัตรหทัย วัชรทรัพย์ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง
2. อาจารย์อารี เกษมรติ อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน
3. อาจารย์รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี อาจารย์โรงเรียนอนุบาลสามเสน

4.5 ปรับปรุงแบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภทตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้แบบทดสอบตอนที่ 1 ไว้ใช้ในการหาค่าความยากขึ้นต่อไปจำนวน 40 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 10 ข้อ

4.6 นำแบบทดสอบในข้อ 4.5 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย และ ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 27 % จากตารางจุด เต ฟาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 186 - 189) ได้แบบทดสอบตอนที่ 1 จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง .47 ถึง .78 และค่าอำนาจจำแนก .38 ถึง .88

4.7 ทาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ในข้อ 4.6 โดยใช้สูตร KR 20 (Kuder - Richardson 20) (Guilford, 1981 : 427 - 429) ได้ค่าความเชื่อมั่น .926

แบบการทดลอง และวิธีการดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลอง ตามแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2530 : 360) ดังตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

การกำหนดเข้ากลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
(R) E	T _{1E}	X	T _{2E}
(R) C	T _{1C}		T _{2C}

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)
- C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)
- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assignment)
- X แทน การทดลอง (Treatment)
- T_{1E} แทน การวัดก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง
- T_{1C} แทน การวัดก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุม
- T_{2E} แทน การวัดหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
- T_{2C} แทน การวัดหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

2. การดำเนินการทดลอง

2.1 ประชุมชี้แจงครูประจำชั้นห้องทดลอง และครูประจำชั้นห้องควบคุม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง การส่งชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง การเก็บรวบรวมแบบบันทึกข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปกครอง ตลอดจนการบันทึกปัญหาที่พบระหว่างการดำเนินการทดลอง

2.2 สร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนห้องทดลองและนักเรียนห้องควบคุมเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2.3 ทำการทดสอบความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยก่อนดำเนินการทดลองทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

2.4 ควบคุมสภาพแวดล้อมภายใน - ภายนอกห้องเรียน และการจัดกิจกรรมตามตารางประจำวันของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างให้คงสภาพปกติ ตลอดระยะเวลาการดำเนินการทดลอง

2.5 ดำเนินการทดลองให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง จากชุด "ให้เวลาสักนิด โกลีซึคลูกรัก" ตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ โดยใช้เวลาในการดำเนินการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ตั้งแต่วันจันทร์ - วันศุกร์

2.6 วิธีการทดลอง มีขั้นตอนดังนี้

2.6.1 ครูประจำชั้นแจกชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองชื่อชุด "ให้เวลาสักนิด โกลีซึคลูกรัก" ให้กับนักเรียนกลุ่มทดลองทุก ๆ สัปดาห์ ๆ ละ 5 กิจกรรม พร้อมอุปกรณ์การเล่น ตั้งแต่วันจันทร์ - วันศุกร์ เพื่อให้เด็กเรียนนำไปให้ผู้ปกครอง

2.6.2 ผู้ปกครองศึกษาชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง และทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียน แล้วบันทึกการทำกิจกรรมลงในแบบบันทึก

2.6.3 นักเรียนกลุ่มทดลองนำแบบบันทึกการทำกิจกรรมจากผู้ปกครองส่งคืนครูประจำชั้นในวันต่อไป

2.6.4 ครูประจำชั้นเก็บรวบรวมแบบบันทึกทำกิจกรรมจากนักเรียนส่งคืนให้ผู้วิจัย

2.6.5 ผู้วิจัยทำการสังเกตขั้นตอนการดำเนินการทดลองทุกวันในสัปดาห์แรกของการทดลอง และในสัปดาห์ต่อไปทำการสังเกตสัปดาห์ละ 2 ครั้ง จนสิ้นสุดการทดลอง เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงาน

2.7 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยด้วยแบบทดสอบชุดเดิม เพื่อศึกษาผลการทดลอง โดยทำการทดสอบนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.8 นำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบดังกล่าวมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
2. เปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการจำแนกประเภท ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
  - 1.1 คะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 40)
  - 1.2 คะแนนความแปรปรวน (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 75)
  - 1.3 ทดสอบความสามารถในการจำแนกประเภทภายในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้ค่า t สำหรับกลุ่มไม่เป็นอิสระ จากกันใช้ t -test for Dependent Sample (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2530 : 20 - 207)
  - 1.4 ทดสอบความสามารถในการจำแนกประเภท ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้ค่า t สำหรับกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง และการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

M แทน คะแนนเฉลี่ย

S² แทน ความแปรปรวนของคะแนน

t แทน อัตราส่วนที่ใช้ในการพิจารณาในการแจกแจงแบบ t

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน ปรากฏผลดังตาราง 3 - 5

ตาราง 3 ความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	N	M	S ²	t
ก่อนการทดลอง	15	18.13	33.55	6.781**
หลังการทดลอง	15	23.63	12.16	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 แสดงว่าความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 4 ความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม

การทดสอบ	N	M	S ²	t
ก่อนการทดลอง	15	18.87	9.63	2.298*
หลังการทดลอง	15	20.27	16.22	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 แสดงว่าความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัย หลังทดลองของกลุ่มควบคุมสูงกว่าความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตมีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 5 ความสามารถในการจำแนกประเภทระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S ²	t
กลุ่มทดลอง	15	5.53	9.98	3.986**
กลุ่มควบคุม	15	1.4	6.11	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 แสดงว่าความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวันซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทโดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทก่อน และหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความสามารถในการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตมีความสามารถในการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทโดยใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักเรียนที่มีอายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

3.1 ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองพัฒนาโดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง จิตวิทยาการเลี้ยงเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทสำหรับเด็กปฐมวัย สारวสุขภาพปัญหา และความต้องการของผู้ปกครองและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของการเขียนชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองแบบสื่อสารสองทาง จำนวน 40 ชุด หลังจากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา จุดประสงค์ ภาษา และกิจกรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับผู้ปกครอง 3 ท่าน เพื่อปรับปรุงแก้ไขคำภาษาแล้วนำไปใช้กับผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภทซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบทดสอบประเภทข้อความที่เป็นรูปภาพ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบภาคปฏิบัติจำนวน 10 ข้อ

เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งได้ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และผ่านกระบวนการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพของแบบทดสอบเพื่อหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 27% จากตาราง จุง เต ฟาน จากนั้นนำแบบทดสอบไปหาค่าความเชื่อ ซึ่งใช้วิธีของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richradson) โดยคำนวณจากสูตร KR - 20 ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเป็น .926

4. วิธีดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองดังนี้

4.1 ประชุมครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เพื่อชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการทดลอง วิธีดำเนินการทดลอง การส่งชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง การเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ และการบันทึกปัญหาที่พบระหว่างทดลอง

4.1.1 ประชุมผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เพื่อชี้แจงถึงความสำคัญของเด็ก การช่วยพัฒนาเด็ก ความสำคัญของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก การร่วมมือกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก แนวทางในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถในการจำแนกประเภท

4.1.2 ประชุมผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทดลอง การใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง การทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทกับเด็ก การบันทึกการทำกิจกรรมซึ่งส่งเป็นข้อมูลย้อนกลับมายังครู

4.1.3 ประชุมผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทดลองแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภท โดยใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน ด้วยการพูดคุย การใช้คำถาม การเล่านิทาน ตลอดจนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก

4.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภทของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนทำการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภทซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองจากครูประจำชั้นทุกสัปดาห์ ๆ ละ 5 ชุด เพื่อนำไปมอบให้ผู้ปกครองศึกษา ซึ่งผู้ปกครองสามารถเลือกทำกิจกรรมจากชุดใดก่อนได้ และทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภท หลังจากนั้นบันทึกการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก แล้วส่งส่วนที่บันทึกการทำกิจกรรมซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับ ส่งคืนครูประจำชั้นในวันต่อไป นักเรียนกลุ่มควบคุมได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันร่วมกับผู้ปกครอง ตามแนวทางเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภท ซึ่งผู้ปกครองได้รับความรู้จากการประชุมผู้ปกครอง

4.4 ครูประจำชั้นรวบรวมบันทึกการทำกิจกรรมจากนักเรียนกลุ่มทดลองในช่วงสัปดาห์สุดท้ายทุกวันแล้วจดบันทึกการทำกิจกรรม ในระหว่างสองสัปดาห์แรกของการทดลองซึ่งผู้วิจัยสังเกตการปฏิบัติทุกวัน หลังจากนั้นสังเกตการปฏิบัติงานสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

4.5 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภทของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังทำการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภท

4.6 ดำเนินการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

5.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อน และหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้ t - test ชนิด Dependent Sample

5.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t - test ชนิด Independent Sample

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง "ให้เวลาสักนิด ไกล่ชิดลูกรัก" พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสามารถในการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวันมีความสามารถในการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนก โดยใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1 คือ ความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เนื่องจาก เด็กในกลุ่มทดลองมีโอกาสดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้ปกครองซึ่งได้แก่การเล่น ขณะที่เด็กเล่นเด็กมีโอกาสสัมผัส สื่อ วัสดุด้วยตนเอง ได้สำรวจและริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชไวน์ฮาร์ท (Schweinhart) ที่กล่าวว่า การให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ จากสื่อ อุปกรณ์ ด้วยตัวของเด็กเอง โดยไม่เร่งรัดเวลาในการทำกิจกรรม และไม่ต้องการควบคุมช่วยให้เด็กมีโอกาสสำรวจ และริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตัวของเด็กเองซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง (กรรณิการ์ สุธสม, 2533 : 69 ; อ้างอิงมาจาก Schweinhart, 1988 : 20) ในขณะที่เด็กเล่น เด็กจะใช้ทักษะการสังเกตตลอดเวลาโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ เด็กจะสะสมการสังเกต และเกิดความเข้าใจและคิดค้นวิธีเล่นจนกว่าเด็กจะพอใจ (กรรณิการ์ สุธสม, 2532 : 2) นอกจากนี้การสนทนาพูดคุยเกี่ยวกับของเล่น เช่น ลักษณะ สี ขนาด ก่อนลงมือเล่นช่วยให้เด็กมีการสังเกต ดังผลงานวิจัยของ แวนซ์ (Vance) ที่พบว่า ควรสอนเด็กให้รู้จักทรงเรขาคณิต เพราะวัสดุเกือบทุกชนิดมีคุณสมบัติทางเรขาคณิต เด็กจะสามารถนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้กับสภาพแวดล้อมรอบตัว การหัดให้เด็กสังเกตวัสดุที่เล่นว่ามีรูปร่างอย่างไร และสีอย่างไร ซึ่งจะทำให้เด็กมีความสามารถในการสังเกตมากขึ้น (Vance, 1973 : 469) นอกจากนี้การที่ผู้ปกครองใช้คำถามหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับในจังหวะอันเหมาะสมขณะที่เด็กเล่นหรือท้ายการเล่น ทำให้เด็กสามารถคิดค้นวิธีเล่นที่หลากหลาย และแก้ปัญหาได้ดี (ฉันทนา ภาคบงกช, 2531 : 1 - 3) ลักษณะของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กตามชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีลักษณะกึ่งชี้แนะ ซึ่งมีผลงานวิจัยสนับสนุนว่า เหมาะสมกับ

เด็กปฐมวัย เช่น คาห์น และเจคอบสัน (Kahn and Jacobson) ซึ่งพบว่าเด็กที่เล่นบล็อก (Block) แบบกึ่งซีเอ็นะสามารถพัฒนาทักษะการพูด ทักษะความคิด เช่น มีคิสัมพันธ์ และการจำแนกของเด็กสูงกว่ากลุ่มที่เล่นแบบซีเอ็นะ (Kahn and Jacobson, 1981 : 633) และผลการวิจัยของ พรรัค อินทามาระ พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้รับการเล่นสรรค์สร้างแบบกึ่งซีเอ็นะ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ได้รับการเล่นสรรค์สร้างแบบซีเอ็นะ (พรรัค อินทามาระ, 2536 : 91) ดังนั้นการเข้าไปเกี่ยวข้องในขณะที่เด็กเล่นในจังหวะที่เหมาะสมสามารถช่วยกระตุ้น ให้เด็กเกิดความคิดริเริ่ม ได้พัฒนาทักษะการสังเกต ซึ่งส่งผลต่อทักษะการจำแนกของเด็ก นอกจากนี้การเล่นแบบกึ่งซีเอ็นะเป็นการเล่นที่กระตุ้นให้เด็กใช้ความคิดที่เกิดจากสังเกต ซึ่งจะนำไปสู่ทักษะการจำแนกประเภทต่อไป (เดือนใจ ทองสาริต, 2530 : 57 อ้างอิงมาจาก Kamii and De Vries, n.d.) นอกจากนี้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองเสนอแนะแนวทางการสนทนาพูดคุย และการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง ประกอบด้วยสาระน่ารู้เกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก เช่น การให้ความรัก การพูดคุย การเล่น ฯลฯ ช่วยสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนา ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ - จิตใจ และสติปัญญาอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนมากขึ้น (ฉันทนา ภาคบงกช, 2531 : 11)

2. จากการศึกษาที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวันมีความสามารถในการจำแนกประเภท หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2 เนื่องจากก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ให้แนวทางส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการประชุมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่าง เช่น เล่นร่วมกับลูก การเล่านิทานให้ลูกฟัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีประโยชน์ต่อเด็กอย่างมาก ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง ดังคำกล่าวของ บรูเนอร์ และเชอร์วูด กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กเล็ก ๆ กับผู้ปกครอง ได้แก่ การพูดคุย การแนะนำสิ่งต่าง ๆ ล้วนมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก (Chantha Suvanathat and others, 1985 : 126 ; citing Bruner and Sherwood, 1981) การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมมีส่วนในการพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้ง การเรียนรู้ของเด็ก การที่ผู้ปกครองพูดคุย เล่น และมีปฏิสัมพันธ์กับลูกจึงช่วยในการส่งเสริม

ความสามารถในการสังเกต ซึ่งรวมถึงการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างเด่นชัด

3. จากการเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทด้วยกิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน พบว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความสามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวันอย่างเด่นชัด ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 3 ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมในชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมที่มีสื่อประกอบการทำกิจกรรมซึ่งผู้วิจัยเตรียมไว้ในชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้านเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้เด็กคิดค้นวิธีเล่นต่าง ๆ ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา เด็กจะพยายามหาวิธีเล่นที่แตกต่างไปจากวิธีเดิม และใช้ความพยายามคิดค้นวิธีเล่นจนเป็นที่พอใจ ลักษณะการเล่นดังกล่าวสามารถส่งเสริมทักษะการสังเกตและทักษะการจำแนกประเภท (ทวีพร ๓ นคร. 2533 : 196) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสร้างสรรค์สร้าง นอกจากมีความคิดสร้างสรรค์และมีความสามารถในการสังเกตแตกต่างจากเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นปกติ (กรรณิการ์ สุ่ม. 2533 : 68) การสนทนาพูดคุยของผู้ปกครองกับเด็กก่อนการทดลองตามกิจกรรม สนอแนะทำให้เด็กได้ทบทวนเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอด สี และลักษณะของของเล่น

3.2 กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองช่วยให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ และสามารถส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทแก่เด็กได้ดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองในกลุ่มทดลองมีโอกาสได้รับความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนา ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างถูกต้องสอดคล้องกับทางโรงเรียน (ฉันทนา ภาคบงกช. 2531 : 11) พบว่า ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการให้ความรู้ การอบรมเลี้ยงดู และการปฏิบัติต่อเด็กดังปรากฏในผลการวิจัยที่แสดงถึงประสิทธิภาพของชุดส่งเสริม

ความรู้แก่ผู้ปกครองในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถด้านภาษา (กานต์ รัตนพันธ์. 2532 : 67) ความสามารถในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก (รัชนี รัตนา. 2533 : 55 - 58) ความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ (นิตินันท์ วิชิตชลชัย. 2535 : 86) นอกจากนี้ การแนะนำให้ผู้ปกครองชวนเด็กเล่นแล้วเก็บของเล่น และการช่วยงานเล็ก ๆ น้อย ๆ ช่วยให้เกิดฝึกฝนพฤติกรรมช่วยเหลือ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Preosocial Behavior) (Parkbongkoch and Hunnirun. 1937 : 32 ; citing Walsh. 1980 : 5- 6) เท่าที่กล่าวจะเห็นว่า ชุตส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง สามารถส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทแก่เด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบข้อสังเกตดังนี้

1. ด้านตัวเด็ก จากบันทึกข้อมูลย้อนกลับของผู้ปกครอง ผู้ปกครองรายงานว่า การส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทแก่เด็กปฐมวัยโดยชุตส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง นอกจากจะช่วยส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กแล้ว ยังช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กเพิ่มขึ้น เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเล่นด้วยวิธีการเล่นของตนเองพบว่าเด็กมีความสามารถในการเล่นที่หลากหลาย

2. ด้านผู้ปกครอง รายงานจากแบบบันทึกข้อมูลย้อนกลับของผู้ปกครองพบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กมากขึ้น เข้าใจหลักการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยรวมทั้งตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมเด็กตามหลักการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย รวมทั้งตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมทักษะการจำแนกประเภทกิจกรรมในชุดเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน สื่อชุดนี้ช่วยให้ผู้ปกครองได้ใกล้ชิดเด็กมากขึ้น มีความเข้าใจในธรรมชาติ ความสนใจของเด็ก และสามารถส่งเสริมเด็ก นอกจากนี้ยังทราบว่าเด็กมีความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ ช่างซักถาม ดังนั้นชุตส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาและการเรียนรู้แก่เด็กอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับทางโรงเรียนมากขึ้น

3. ด้านครู จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นพบว่า ครูมีความพอใจในการใช้ชุตส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีสัมพันธภาพอันดีกับครูประจำชั้นได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองมากขึ้น ทำให้ครูทราบถึงความสำคัญในการร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ มีทัศนคติที่ดีต่อการเชิญให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน นอกจากนี้

ครูสามารถนำชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองไปจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในชั้นเรียนอื่นได้ ดังนั้น การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้วยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองจึงควรได้รับการส่งเสริมให้นำไปประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนและการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

1.1 ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยเป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษานอกระบบได้เป็นอย่างดี เพื่อการพัฒนาผู้ปกครองควบคู่กับการพัฒนาเด็ก

1.2 ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยการประยุกต์ใช้วัสดุภายในบ้านเพื่อพัฒนาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็ก โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ

1.3 ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองสามารถใช้ในการส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทแก่เด็กปฐมวัย เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านสติปัญญา

1.4 ในกรณีพบว่าชุมชนหรือผู้ปกครองไม่มีโอกาสให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอาจใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างบ้านกับโรงเรียนอันเป็นพื้นฐานของการให้ความร่วมมือที่ดี

1.5 การบูรณาการชุดความรู้แก่ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับความสำคัญและบทบาทของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ก่อนทำการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากทางบ้านในการพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัย

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับอย่างลึกซึ้ง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองตามแนวโน้มที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรได้มีการศึกษาผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาด้านอื่น เช่น ความรับผิดชอบ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ

2.3 ควรมีการวิจัย และพัฒนาชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองแก่ผู้ที่มีปัญหาด้านความสามารถในการอ่าน โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ภาพการ์ตูน ฯลฯ

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองร่วมกันจัดกิจกรรมการเล่นสร้างสรรค์สร้าง
ขึ้นเอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ สุสม. การศึกษาความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการสังเกตของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสรรค์สร้าง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัสสาเนา.
- กานต์ รัตนพันธ์. การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าว "ช่วยกันพัฒนาเด็ก" กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัสสาเนา.
- เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว. "การเล่นของเด็กยากจน," ในการละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดปฐมนิเทศผู้ปกครองเด็กอนุบาล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพการณ์การอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา, 2528.
- จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันก. พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1 : พื้นฐานความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- จำลอง สุวรรณรัตน์. พัฒนาการของเด็กไทยด้านการงานหนักของโดยอาศัยลี รูปร่าง ส่วนรวม และส่วนย่อย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัสสาเนา.
- ฉันทนา ภาคบงกช. การเล่นสรรค์สร้าง. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัสสาเนา.
- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. การศึกษาเด็ก. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, พิษณุโลก : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2526.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการศึกษาระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. แบบแผนการทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

- โชค คันศิริ การศึกษาพัฒนาการของเด็กนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา ในด้านการจำแนกสิ่งของโดยอาศัยสีและรูปร่าง. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.
- เชียรศรี วิวิธสิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527.
- _____ . สื่อสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. "ความสำเร็จในชีวิตเริ่มในวัยก่อนเรียน," วารสารแนะแนว.
หน้า 30 - 37. เมษายน 2527.
- ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร. พัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีของเพียเจท์. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2520.
- เดือนใจ ทองสาริต. การทดลองใช้วิธีการกิจกรรมทางกายในการสร้างมโนทัศน์พื้นฐานทาง
วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.
- ทรงพร สุทธิธรรม. การศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้ของเด็ก
ปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง.
ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2534. อัดสำเนา.
- ทวีพร ๘ นคร. การศึกษาการเล่นสรรค์สร้างกลางแจ้งแบบอิสระกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีผลต่อ
ความสามารถในการสังเกตและการจำแนกของเด็กปฐมวัย. ปรินฤพานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- นิตยา ศษภักดี. จิตเวชเด็กสำหรับกุมารแพทย์. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2530.
- นิภา แก้วศรีงาม. เอกสารประกอบการบรรยายนโยบายในการอบรมผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.

- นิรมล ชยุดสาห์กิจ. "ทฤษฎีการเล่นเพื่อพัฒนาสติปัญญา," ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก เอกสารวิชาการคณะทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องเล่นของเด็ก.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- นิตินันท์ วิชิตชลชัย. ผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- บุญเยี่ยม จิตรดอน. "การเล่นในร่มและการเล่นกลางแจ้ง," ใน การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ประภาพรรณ สุวรรณสุข. "การจัดประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์แก่เด็กปฐมวัย," ใน การสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัย หน่วยที่ 8. หน้า 349 - 395.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.
- _____ . เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 10 เล่ม 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.
- ประสาธ อิศรปริดา. จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพฯ : กราฟิคอร์ต, 2523.
- ประหยัด จันทร์ขมภู และประสพสันต์ อักษรมัต. วิธีสอนวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2518.
- ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์. "สิ่งเร้าความตั้งใจในการรับรู้และการเรียนรู้ในเด็กก่อนวัยเรียน," จิตวิทยาคลีนิก. 14(1) : 31 - 47 ; มีนาคม 2526.
- บุญ โรจนะบุรานนท์ "หน้าที่และความรับผิดชอบของพ่อแม่," วารสารแม่และเด็ก.
7(7) : 38 - 41 ; กรกฎาคม 2520.
- พจน์ สะเพียรชัย. "การวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์," พัฒนาการวัฒน.
10 : 49 - 51 ; มกราคม 2517.
- พรณทิพย์ ศิริวรรณยุคย์ และนิรมล ชยุดสาห์กิจ. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : แผนกจิตวิทยา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- พัชรี สวนแก้ว. เอกสารประกอบการสอน 2174503 การให้การศึกษาแก่พ่อแม่.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาโรงเรียนสาธิต คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2532.

- พันธ์ิ เจริญสุข. ความคิดเห็นของครอบครัวเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จัดต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัครสาเนา.
- พรรัก อินทามาระ. การศึกษาผลของการเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบชี้แนะกับแบบกึ่งชี้แนะที่มีต่อการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางค่านิยมมองเห็นตำแหน่งของวัตถุ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กรปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัครสาเนา.
- พริยา ธราธรพิสุทธิกุล. หนูดีเพราะแม่เฝ้าสอน. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซต, 2529.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. เด็กก่อนวัยเรียน. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2523.
- มหาวิทยาลัย, ทบวง. ชุดการเรียนการสอนสำหรับครูวิทยาศาสตร์ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการการพัฒนาการสอนและผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์, 2525.
- มาลี วรระทรัพย์. การศึกษาความสามารถในการสังเกตและการจำแนกของเด็กรปฐมวัยที่เล่นเกมการศึกษาด้วยวิธีต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัครสาเนา.
- ยุพา วีระไวทยะ. เอกสารอ่านประกอบทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2517.
- เยาวพา เตชะคุปต์. กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- _____ . เอกสารประกอบการสอนวิชา กร.411 ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- _____ . เอกสารประกอบการสอนวิชา กว.411 ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- รัชณี รัตนา. ผลของการใช้กิจกรรมส่งเสริมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กรปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัครสาเนา.

- ละเมียด ลิ้มอักษร. "ผู้ปกครองกับผลสำเร็จในการเรียนของเด็ก," ประชาศึกษา.
(2) : 11 - 21 ; 11 มกราคม 2514.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. การละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.
- วารภรณ์ รักรวิชัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.
- วัฒนา เต่าทอง. "พ่อแม่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต," แนะแนว. 22(115) ; กุมภาพันธ์ -
มีนาคม 2531.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2530.
- ศรีสมวงศ์ วรรณศิลป์. การเล่นของเด็กไทย. กรุงเทพฯ : ไทยเกษม, 2520.
- ศุภกุล เกียรติสุนทร. "การจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียน,"
วัดพัฒนา 29. กรุงเทพฯ : กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2529.
- ศุภชัย ดันศิริ. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการความคิดรวบยอดของเด็กนักเรียนในเมือง
และเด็กในชนบทในด้านกาจำแนกสิ่งของโดยอาศัยสีและรูปร่าง. ปรินิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
อัสสาเนา.
- ส. จานงจิต. (นามแฝง) "บ้านเป็นสิ่งแวดล้อมแห่งแรกและสำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพของ
เด็ก," ประชาศึกษา. 35(5) : 12 กุมภาพันธ์ 2528.
- ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สถาบัน. ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์.
กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2522.
- ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และคำถามที่นำไปสู่ทักษะกระบวนการทาง
วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,
2524.
- สมชัย โกมล และคนอื่น ๆ. การสร้างชุดการสอนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับ
ครู. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2525.

- สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชูติกร. "การเล่นและเกมสำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 4,"
เอกสารการสอนชุดวิชา สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1 - 7.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.
- สิริกุล จารุจินดา. อิทธิพลของการเล่นของประเภทเสริมต่อ ต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
อายุ 5 - 6 ปี ในหน่วยปฏิบัติการหมวดวิชาพัฒนาการเด็ก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.
- สุนา พานิช. เรียนและเล่นเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก. ราชบุรี : โรงเรียนชุมชน
 เมืองราชบุรี, 2531.
- สุวัฒน์ วรานุสาสน์. การศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องเล่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาความพร้อมทาง
การเรียนรู้ 4 ด้าน ของเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526 . อัดสำเนา.
- อนงค์ แสงเงิน. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ประกอบการใช้คำถาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2533.
- Aurbach, A.B. Parents Learn Through Discussion : Principles and
Practices of Parent Group Education. New York : Wiley, 1968.
- Besevegis, G. "The Development of Dramatic and Constructive
 Play in Preschool Children," Dissertation Abstracts.
International. 44(3) : 2172 - A ; September, 1983.
- Bruner, J.S. The Process of Education. New York : Harvard University
 Press, 1969.
- Chiang, "Developmental Differences in Children's Use of Play
 Materials, (Playground, Portable Materials, Age Differences),"
Dissertation Abstracts International. 47(2) : 412 - A ; April,
 1985.

- Downing, J. and D. Thackray. Reading Readiness. London : University of London Press, 1971.
- George, K.D. and M.A. Dictz. "How Children Classify Objects," Journal of Research in Science Teaching. 8(3) : 277 - 283 ; 1971.
- Good, V.C. Dictionary of Education. New York : McGraw Hill, 1945.
- Guilford, J.P. and B. Fruchter. Fundamental Statistics in Psychology and Education. 6th ed. New York : McGraw - Hill, 1981.
- Hurlock, E.B. Developmental Psychology. 3rd ed. New York : McGraw - Hill, 1968.
- Kaur, R. "Evaluation of the Science Process Skill of Observation and Classification," Dissertation Abstracts International. 34(3) : 186 - A ; July, 1973.
- Kahn, R.J. Parents as Teachers : Linguistic and Behavioral Interactions of Middle - Class Mothers and Fathers and their Normally Developing and Developmentally Delayed Preschoolers during Teaching Learning Activities. Ph.D. Dissertation, Connecticut : University of Connecticut, 1981 : Photocopied.
- Moore, "The Contributions of Chronological Age, Cognitive Ability and social Involvement to Participation in Four Forms of Cognitive Play," Dissertation Abstracts International. 46(9) : 3241 - B ; March, 1986.
- Moskowitz, M.J. General Psychology. Boston : Houghton Mifflin, 1969.
- Mussen, P.H. and J.J. Conger. Child Development and Personality. New York : Harper and Brother, 1965.
- Neuman, B. Experiences in Science for Young Children. New York : A Division of Litton Education, 1978.
- _____. Exploring Early Childhood : Readings in Theory and Practice. New York : MacMillan, 1981.
- Neuman E.A. The Problem of Play. Urbana Published Doctoral Dissertation, University of Illinois, 1971.
- Parkbongkoch C. and Hunnirun. P. "A Study of Social Adjustment of young Children Through, Fun - Creative Activities Packages for Parent and Child Interactions. Faculty of Education Srinakarinwirot University, 1994.

- Scolt, L.H. The Psychology of Human Development. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1974.
- Scott, W.A. Introduction to Psychological Research. New York : John Wiley & Sons Inc., 1967.
- Suvanathat, C. and others. Handbook of Asian Child Development and Child Rearing Practices. Bangkok : Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University, Prasarnmitr, 1985.
- Read, K.H. The Nursery School. Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1957.
- Rudoph, M. and D.H. Cohen. Kindergarten and Early Schooling. New York : Prentice Inc., 1984.
- Wechsler, D. Manual of Wechsler Intelligence Scale for Children. New York : The Psychological Corporation, 1958.
- Wetzstein, C.J. "Developmental Aspects of Representational Classification of Latin-American Children Who Speak One or Two Languages," Dissertation Abstracts International. 38(10) : 6000-A ; April, 1978.
- Vance, I.E. "The Content of the Elementary School Geometry Programme," The Arithmetic Teacher. 20 : 469 ; October, 1973.

การพิมพ์

ภาคผนวก

- แบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภท
- ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (p)
- ตัวอย่างชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง

คู่มือดำเนินการทดสอบ

ลักษณะทั่วไปของแบบทดสอบ

แบบทดสอบนี้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบทดสอบประเภทข้อความที่เป็นรูปภาพ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ จำนวน 10 ข้อ

เวลาที่ใช้ในการทดสอบ

การทดสอบประเภทข้อความที่เป็นรูปภาพ ใช้เวลาข้อละ 1 นาที

การทดสอบภาคปฏิบัติ ใช้เวลาข้อละ 2 นาที

การตรวจให้คะแนน

ข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน

ข้อที่ตอบผิด หรือไม่ตอบให้ 0 (ศูนย์) คะแนน

การเตรียมการทดสอบ

1. ผู้ดำเนินการทดสอบ ผู้ดำเนินการทดสอบต้องศึกษาแบบทดสอบ และคู่มือให้เข้าใจกระบวนการทั้งหมด ใช้ภาษาที่ชัดเจน และเป็นธรรมชาติในการออกคำสั่ง รวมทั้งมีวิธีการจูงใจ เข้าใจเด็กให้สนใจ และตั้งใจทำการสอบ

2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการทดสอบ

2.1 การทดสอบประเภทข้อความที่เป็นรูปภาพ มีอุปกรณ์ดังนี้

2.1.1 แบบทดสอบที่ได้รับการตรวจสอบความเรียบร้อยแล้ว เขียน

ชื่อ -สกุลของผู้รับการทดสอบไว้พร้อม เท่ากับจำนวนผู้รับการทดสอบ รวมทั้งแบบทดสอบที่เป็นตัวอย่างสำหรับผู้ทำการทดสอบ และสำรองไว้บ้างตามสมควร

2.1.2 คู่มือการทดสอบ

2.1.3 นาฬิกาสำหรับจับเวลา 1 เรือน

2.1.4 คินส์คอร์ทที่มีสภาพดี สำหรับทำเครื่องหมายในแบบทดสอบเท่า
จำนวนผู้รับการทดสอบ และสำรองไว้ประมาณ 3 แห่ง

2.2 การทดสอบภาคปฏิบัติ มีอุปกรณ์ดังนี้

2.2.1 อุปกรณ์ที่กำหนดไว้ในแบบทดสอบแต่ละข้อให้พร้อม

2.2.2 แบบฟอร์มบันทึกคะแนน

2.2.3 นาฬิกาสำหรับจับเวลา 1 เรือน

3. สถานที่ทดสอบ

3.1 การทดสอบประเภทข้อคำถามที่เป็นรูปภาพ ควรจัดโต๊ะเก้าอี้ให้มีขนาด
พอเหมาะกับวัยของผู้รับการทดสอบ และจัดให้แต่ละที่นั่งอยู่ห่างกันพอสมควร เว้นระยะให้ผู้ทำ
การทดสอบเดินผ่านไปมาได้ มีผู้ช่วยทำการทดสอบ 1 คน

3.2 การทดสอบภาคปฏิบัติ ควรใช้โต๊ะขนาดเหมาะสมสำหรับจัดวางอุปกรณ์
ต่าง ๆ วางเก้าอี้ของครู และนักเรียนตรงกันข้ามเพื่อความสะดวกในการถาม ตอบ และ
สภาพของห้องสอบนี้ต้องสงบ ปราศจากสิ่งรบกวนใด ๆ

4. ผู้รับการทดสอบ ก่อนเริ่มทำการสอบให้ผู้รับการทดสอบได้ทำธุระส่วนตัวให้
เรียบร้อย เช่น เข้าห้องน้ำ ดื่มน้ำ เมื่อเข้ามาในห้องสอบผู้ดำเนินการสอบสนทนาทำความคุ้นเคย
แล้วจึงทำการสอบ

การดำเนินการทดสอบ

ในการทดสอบ ผู้ดำเนินการทดสอบปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การทดสอบประเภทข้อคำถามที่เป็นรูปภาพ

ผู้ดำเนินการทดสอบ

พูด..... สวัสดีคะนักเรียน วันนี้ครูมีสิ่งที่น่าสนใจมาให้ให้นักเรียนดู อยู่ในสมุดเล่มนี้

ปฏิบัติ... ยกแบบทดสอบขึ้น

พูด..... ซึ่งครูจะแจกให้พร้อมกับคินส์ด้วย แต่ก่อนอื่นเรามาตกลงกันก่อนว่า เมื่อครู
แจกสมุดนี้ให้แล้วนักเรียนอย่าเพิ่งเปิดดู ครูจะบอกให้ว่าจะทำอะไร แล้วนักเรียนจึงจะลงมือ
ทำได้ นักเรียนต้องตั้งใจฟัง ตั้งใจคิด คิดแล้วต้องไม่พูดให้คนอื่นได้ยินนะคะ เอาละ เมื่อนักเรียน
ทุกคนเข้าใจแล้ว ครูจะแจกสมุดนี้ให้คนละ 1 เล่ม พร้อมทั้งคินส์

ปฏิบัติ... แจกกระดาษทดสอบชุดที่ 1 ตอนที่ 1 ให้นักเรียนให้ตรงตามชื่อโดยวาง
คว่ำหน้าลงพร้อมด้วยคินสอ พร้อมทั้งกำชับไม่ให้นักเรียนเปิดข้อสอบก่อนครูสั่ง

พูด..... (ถามย้ำอีกครั้งหนึ่ง) นักเรียนเปิดกระดาษตรงหน้านักเรียนได้เรื่องไร..

(รอฟังนักเรียนตอบ) ดูของคนอื่นได้หรือไม่.. (รอฟังนักเรียนตอบ) ทุกคนเก่งมาก เอาละเมื่อ
เข้าใจแล้วครูจะคอยดูว่าใครจะเป็นผู้ทำตามข้อตกลงได้ดีที่สุด ตอนนี้ขอให้นักเรียนดูทางนี้

ปฏิบัติ... ครูเขียนเครื่องหมายกากบาท (x) บนกระดานดำ แล้วชี้ให้นักเรียนดู

พูด..... นี่คือเครื่องหมายกากบาท (x) นักเรียนพูดตามคุณครูชี้คะ กากบาท...

(รอให้นักเรียนพูด) นักเรียนเปิดสมุดได้แล้วคะ ดูที่หน้ากล้วยนะคะ

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบ และผู้ช่วยเคินดูนักเรียนเปิดให้ถูกต้อง

ตัวอย่างการทำงานแบบทดสอบ

พูด..... ขณะนี้นักเรียนเปิดหน้ากล้วยแล้วนะคะ

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบชูสมุดที่เปิดหน้ากล้วยให้นักเรียนดู ผู้ช่วยคุณนักเรียนปฏิบัติ

ให้ถูกต้องทุกคน

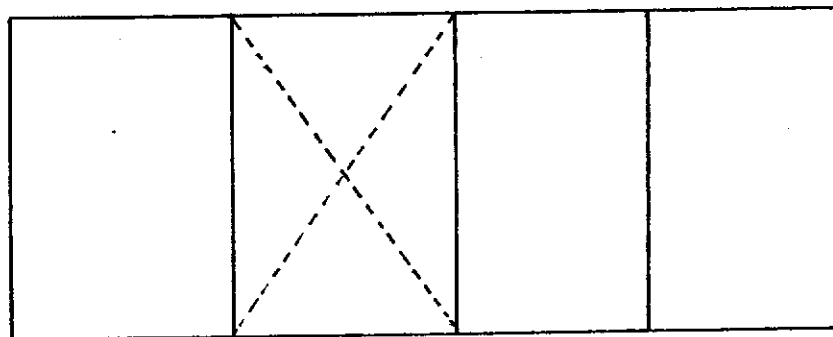
พูด..... ทุกคนเปิดหน้า "กล้วย" แล้วนะคะ ดูข้อบน ส่วนข้อที่เหลือด้านล่าง

ให้นักเรียนหยิบกระดาษที่ครูแจกให้ปิดไว้ก่อนนะคะ ... ยังไม่ต้องสนใจ

ปฏิบัติ... ทานแล้วยกให้นักเรียนดู โดยวางกระดาษทับภาพส่วนล่างไว้ให้เหลือ

เฉพาะในข้อ "บน" (ผู้ช่วยผู้ดำเนินการทดสอบคุณเล่นนักเรียนปฏิบัติให้ถูกต้อง)

พูด..... นักเรียนดูข้อ บน ลองขีดเครื่องหมาย กากบาท (x) ตามรูปซิคะ

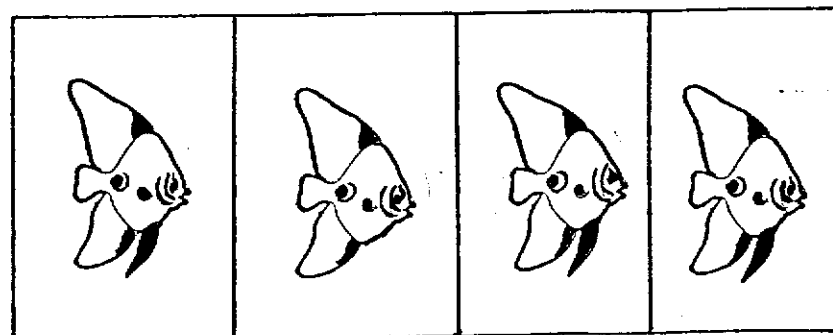

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบ และผู้ช่วยเดินคุณนักเรียนขีดเครื่องหมาย กากบาท

(x) ให้ถูกต้อง ถ้าไม่ถูกต้องครูสอนให้เขียนในตำแหน่งของแบบทดสอบ

พูด..... เอาละ ทีนี้นักเรียนดูข้อ ล่างนะคะ (x) ทับภาพปลาที่ไม่เหมือนพวก

(พูดซ้ำอีกครั้ง)

แบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนก (ประเภทข้อความที่เป็นรูปภาพ)

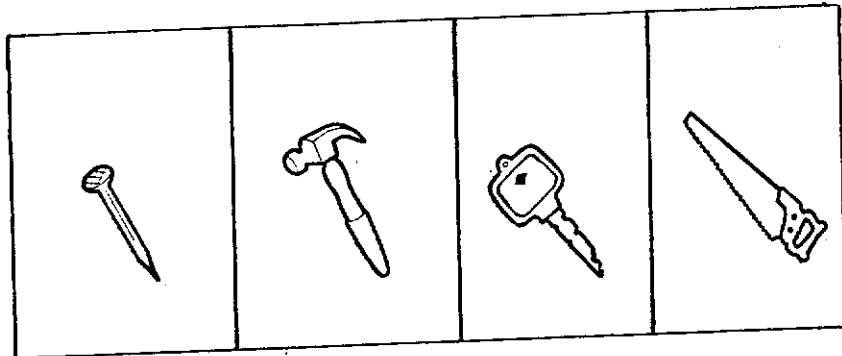
หน้าต่างไม้

พูด..... ขณะนี้นักเรียนเปิดหน้าต่างไม้แล้วนะคะ

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบขุสมุดที่เปิดหน้าต่างไม้ให้นักเรียนดู ผู้ช่วยคุณนักเรียน

ปฏิบัติให้ถูกต้องทุกคน

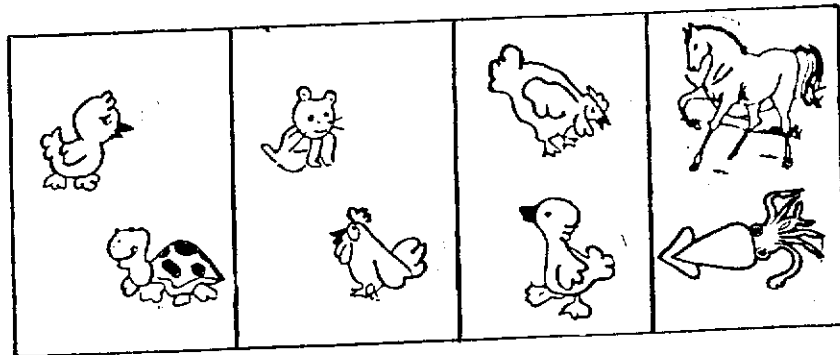
คำสั่ง... คู่มือบนะคะ ให้นักเรียนดูภาพในข้อนี้ที่สะพาน

คำสั่ง... ให้นักเรียนกากบาททับภาพที่ไม่เข้าพวก (พูดซ้ำ 1 ครั้ง)

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบ และผู้ช่วย เติมนดูให้นักเรียนทำทุกคน

คำสั่ง... คู่มือล่างนะคะ ให้นักเรียนดูภาพในข้อนี้ที่สะพาน

คำสั่ง... ให้นักเรียนกากบาททับช่องที่มีรูปสัตว์ที่เป็นพวกเดียวกัน (พูดซ้ำ 1 ครั้ง)

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบ และผู้ช่วย เติมนดูให้นักเรียนทำทุกคน

คำสั่ง... ให้นักเรียนเปิดหน้าต่างต่อไป

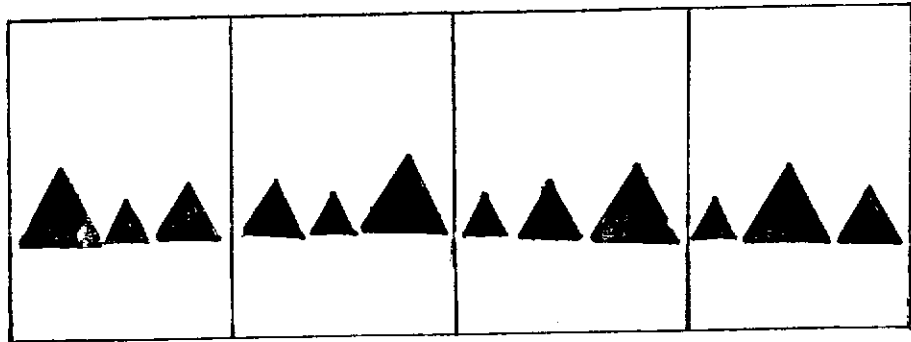
หน้าม่อม่วง

พูด... ขณะนี้นักเรียนเปิดหน้าม่อม่วงแล้วนะคะ

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบชูสมุดที่เปิดหน้าม่อม่วงให้นักเรียนดู ผู้ช่วยนักเรียน

ปฏิบัติให้ถูกต้องทุกคน

คำสั่ง... ชูย่อนนะคะ ให้นักเรียนดูภาพในข้อนี้ที่ละภาพ

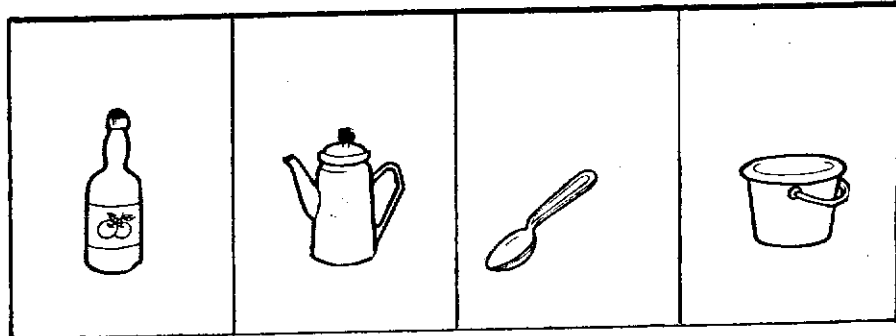

คำสั่ง... ให้นักเรียนกากบาทที่ช่องที่สามเหลี่ยมเรียงลำดับได้ถูกต้อง (พูดซ้ำ

1 ครั้ง)

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบ และผู้ช่วยเดินดูให้นักเรียนทำทุกคน

คำสั่ง... ชูยอล่างนะคะ ให้นักเรียนดูภาพในข้อนี้ที่ละช่อง

คำสั่ง... ให้นักเรียนกากบาทที่ภาพที่ไม่ใช่พวกเดียวกัน (พูดซ้ำ 1 ครั้ง)

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบ และผู้ช่วยเดินดูให้นักเรียนทำทุกคน

คำสั่ง... ให้นักเรียนเปิดหน้าต่อไป

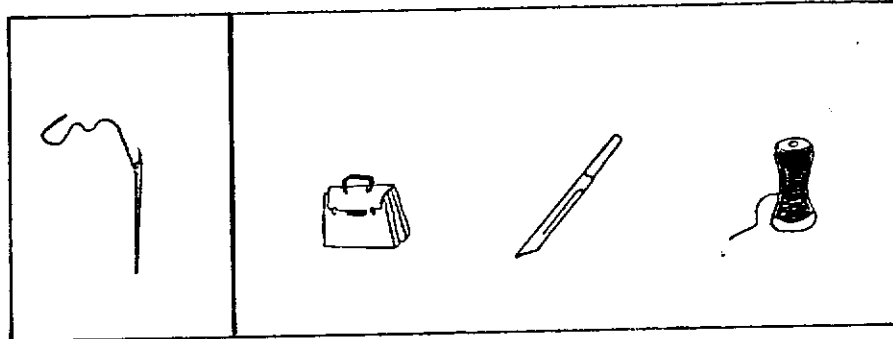
หน้าส้อมโอ

พูด..... ขณะนี้นักเรียนเปิดหน้าส้อมโอแล้วนะคะ

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบชุมชนที่เปิดหน้าส้อมโอให้นักเรียนดู ผู้ช่วยคุณนักเรียนปฏิบัติ

ให้ถูกต้องทุกคน

คำสั่ง... คู่มือบนะคะ ให้นักเรียนดูภาพในข้อนี้ที่ละภาพ

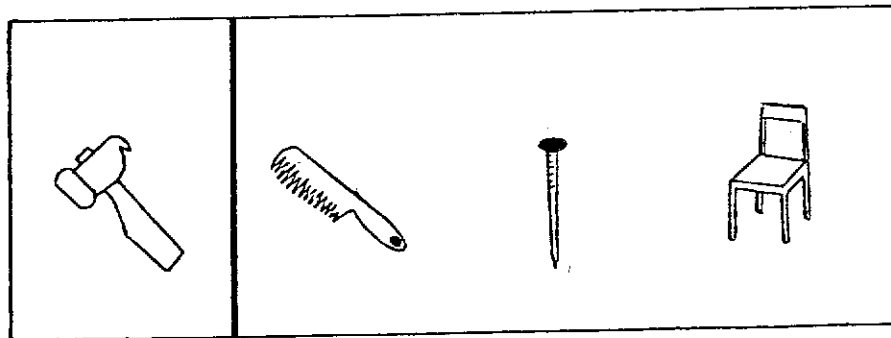

คำสั่ง... ให้นักเรียนกากบาททับภาพในช่องหลังที่ใช้คู่กับภาพในช่องแรก (พูดซ้ำ

1 ครั้ง)

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบ และผู้ช่วยเดินดูให้นักเรียนทำทุกคน

คำสั่ง... คู่มือล่างนะคะ ให้นักเรียนดูภาพในข้อนี้ที่ละช่อง

คำสั่ง... ให้นักเรียนกากบาททับภาพในช่องหลังที่ใช้คู่กับภาพในช่องแรก (พูดซ้ำ

1 ครั้ง)

ปฏิบัติ... ผู้ดำเนินการทดสอบ และผู้ช่วยเดินดูให้นักเรียนทำทุกคน

คำสั่ง... เสร็จแล้วค่ะ ทุกคนเตรียมส่งให้คุณครูนะคะ

2. การทดสอบภาคปฏิบัติ

ผู้ดำเนินการทดสอบ

- พูด..... สวัสดีคะนักเรียน วันนี้ครูจะให้นักเรียนเล่นอะไรสนุก ๆ กับของเล่นเหล่านี้
 ปฏิบัติ... ซี่ให้นักเรียนอุปกรณ์ที่วางอยู่บนโต๊ะ
 พูด..... นักเรียนจะต้องฟังคำสั่งก่อน แล้วปฏิบัติตาม จากนั้นก็ตอบคำถามของครู

นะคะ คุณตัวอย่างนะคะ

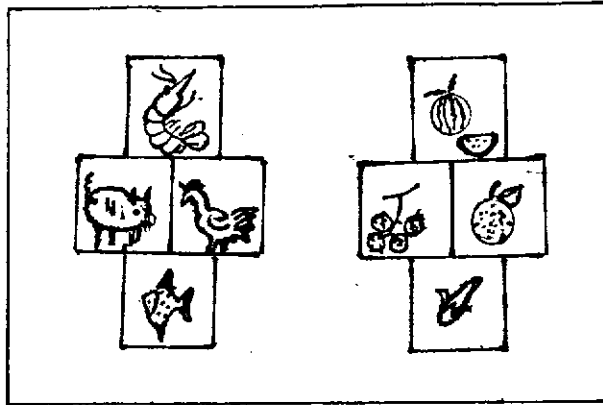
- ปฏิบัติ... ผู้ทำการทดสอบหยิบใบเตย, ใบมะพร้าว, ใบคอง ชูขึ้น
 พูด..... ครูมีใบไม้มาให้ให้นักเรียนเล่นคะ (คำสั่ง) ให้นักเรียนจับใบไม้แล้วดมทีละใบ
 ปฏิบัติ... ครูจิกใบไม้แต่ละใบแล้วดม (ทำเป็นตัวอย่างให้นักเรียนดู)
 พูด..... (คำถาม) ใบไม้ใบไหนมีกลิ่นหอม
 ปฏิบัติ... นักเรียนหยิบใบเตยชูขึ้น
 พูด..... ถูกแล้วใบเตยมีกลิ่นหอมครูจะให้นักเรียนมาเล่นของเหล่านี้เดี่ยวครูจะมา

เรียกออกไปเล่นทีละคนนะคะ

- ปฏิบัติ... เรียกนักเรียนออกไปทดสอบในห้องที่ครูเตรียมไว้ทีละคน

แบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนก (ภาคปฏิบัติ)

ข้อ 1

อุปกรณ์ ภาพอาหารต่าง ๆ ผนึกบนกระดาษแข็ง ชนิดละ 1 ภาพ ได้แก่ภาพต่าง ๆ
ต่อไปนี้ หมู ปลา ไก่ กุ้ง ส้ม แดงไม กล้วย เงาะ

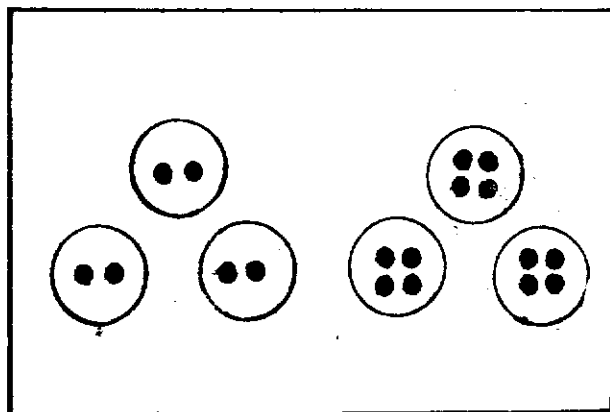
คำสั่ง ให้นักเรียนดูภาพอาหารเหล่านี้

คำถาม นักเรียนแบ่งภาพเหล่านี้ออกเป็นสองพวกได้อย่างไร

คำตอบที่ถูกต้อง กลุ่มที่ 1 หมู ปลา ไก่ กุ้ง กลุ่มที่ 2 ส้ม แดงไม กล้วย เงาะ

การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบได้ 0

ข้อ 2

อุปกรณ์ กระจกที่มีขนาด สี และรูปร่าง ดังนี้

สีม่วง มี 2 รู 1 เม็ด สีม่วง มี 4 รู 1 เม็ด

สีขาว มี 2 รู 1 เม็ด สีขาว มี 4 รู 1 เม็ด

สีแดง มี 2 รู 1 เม็ด สีแดง มี 4 รู 1 เม็ด

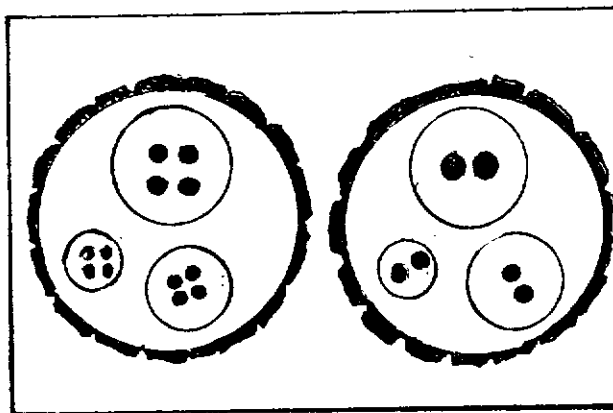
คำสั่ง ให้นักเรียนจัดกระจกเข้ากลุ่มตามจำนวนรูกระจก

คำถาม นักเรียนจัดแบ่งกระจกเข้ากลุ่มตามจำนวนรูกระจกได้อย่างไร

คำตอบที่ถูกต้อง กลุ่มที่ 1 กระจก 2 รู ทั้งหมด กลุ่มที่ 2 กระจก 4 รู ทั้งหมด

การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

ข้อ 3

อุปกรณ์ จานกระดาษที่มีขนาด และรูปร่างเหมือนกันใส่กระจกไว้ดังนี้

จานที่ 1 กระจกสีชมพู 4 รู 1 เม็ด, กระจกสีขาว 4 รู 1 เม็ด, กระจกสีน้ำตาล 4 รู 1 เม็ด

จานที่ 2 กระจกสีขาว 2 รู 1 เม็ด, กระจกสีดำ 2 รู 1 เม็ด, กระจกสีฟ้า 2 รู 1 เม็ด

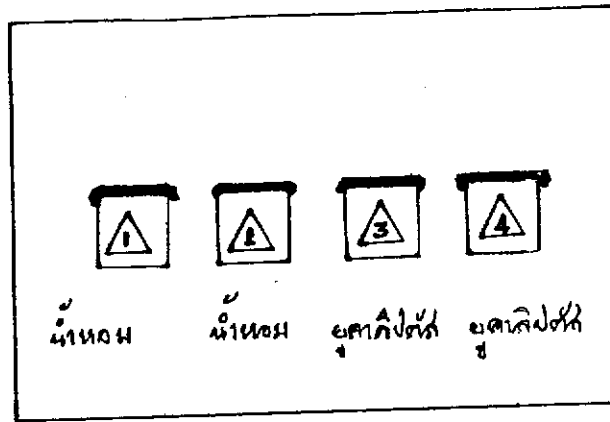
คำสั่ง ให้นักเรียนมองดูกระจกในจานทั้ง 2 ใบ

คำถาม ครูจัดกระจกโดยดูจากอะไร

คำตอบที่ถูกต้อง จำนวนรูกระจก

การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบได้ 0

ข้อ 4

อุปกรณ์ กล่อง 4 ใบมีขนาด, รูปร่าง และสีเหมือนกัน บรรจุสิ่งดังต่อไปนี้

กล่องที่ 1 สาลีชุบน้ำหอม   กล่องที่ 2 สาลีชุบน้ำหอม

กล่องที่ 3 สาลีชุบน้ำมันยูคาลิปตัส   กล่องที่ 4 สาลีชุบน้ำมันยูคาลิปตัส

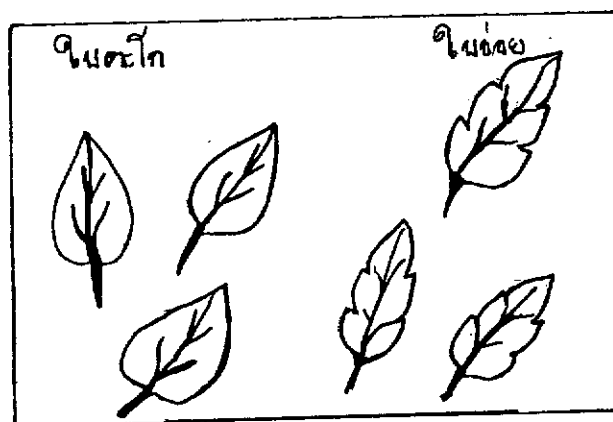
คำสั่ง นักเรียนหมุนจากกล่องทั้ง 4 กล่อง

คำถาม นักเรียนแบ่งกลุ่มตามกลิ่นได้อย่างไร (ให้นักเรียนจัดแบ่งให้ดู)

คำตอบที่ถูกต้อง กลุ่มที่ 1 มีกล่องที่ 1 และ 2   กลุ่มที่ 2 มีกล่องที่ 3 และ 4

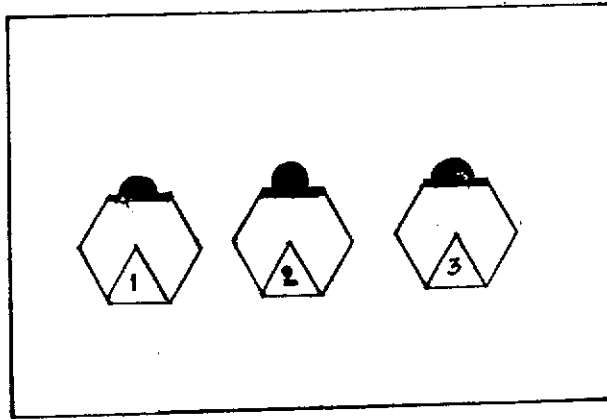
การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบได้ 0

ข้อ 5

อุปกรณ์ ใบข่อย 3 ใบ ใบตะโก 3 ใบ มีใบเล็ก - ใหญ่ปะปนกัน
 คำสั่ง ให้นักเรียนใช้มือลูบคลำใบไม้ทั้งหมด
 คำถาม นักเรียนแบ่งกลุ่มตามผิวใบได้อย่างไร (ให้นักเรียนจัดแบ่งให้ดู)
 คำตอบที่ถูกต้อง กลุ่มที่ 1 ใบข่อย 3 ใบ กลุ่มที่ 2 ใบตะโก 3 ใบ
 การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบได้ 0

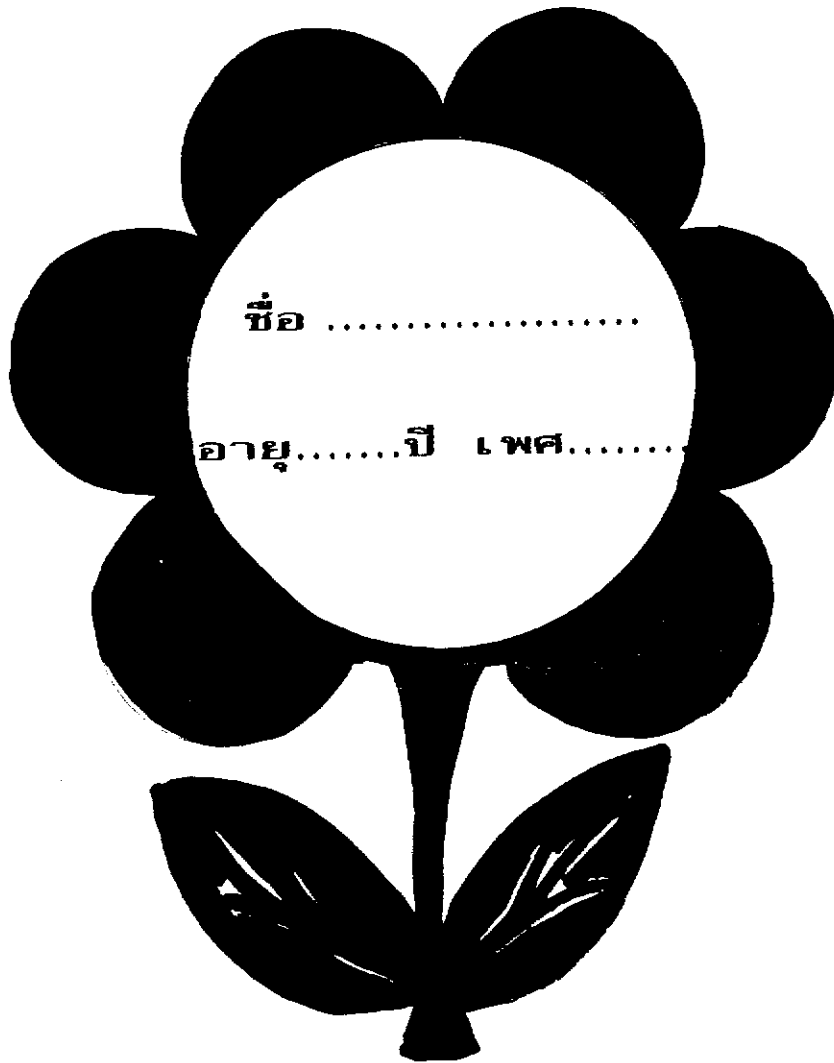
ข้อ 6

อุปกรณ์ กล่อง 3 ใบที่มีขนาด และรูปร่างเท่ากันบรรจุสิ่งต่อไปนี้
 กล่องที่ 1 บรรจุข้าวสาร กล่องที่ 2 บรรจุข้าวสาร กล่องที่ 3 บรรจุเมล็ดมะขาม
 คำสั่ง ให้นักเรียนฟังเสียงการเขย่ากล่องที่ 1 จากนั้นให้ฟังเสียงการเขย่ากล่องที่ 2
 และ 3

คำถาม กล่องใดมีเสียงเหมือนกล่องที่ 1 (ให้นักเรียนชี้บอก)
 คำตอบที่ถูกต้อง กล่องที่ 2
 การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด หรือไม่ตอบได้ 0

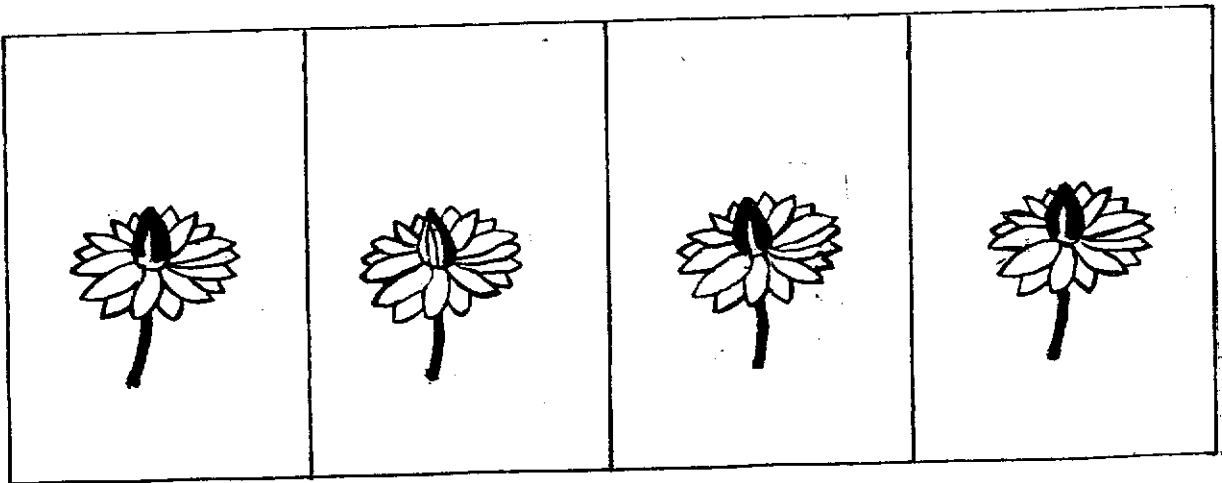
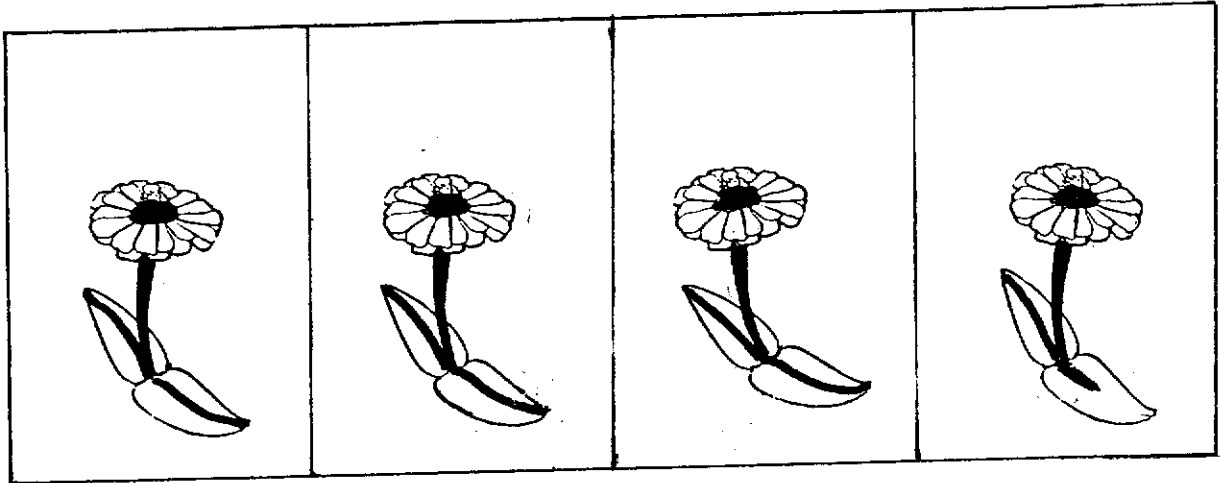
แบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนก
ประเภทสำหรับเด็กปฐมวัย

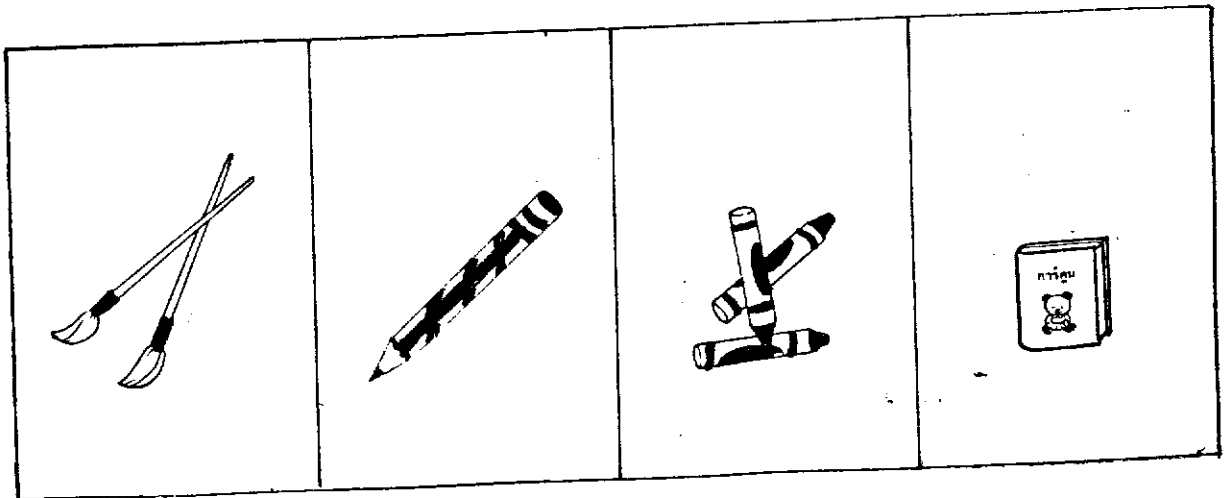
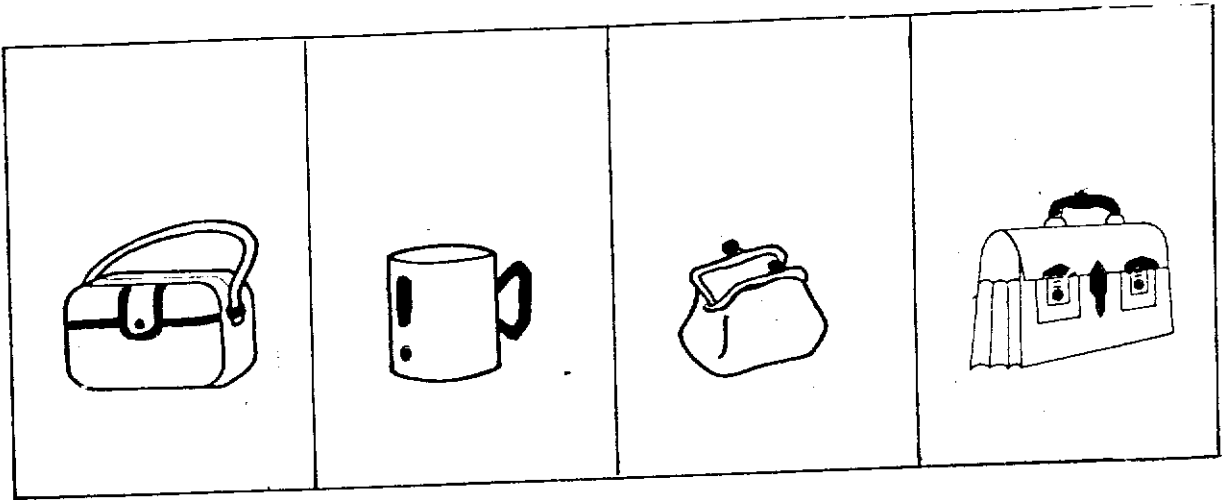

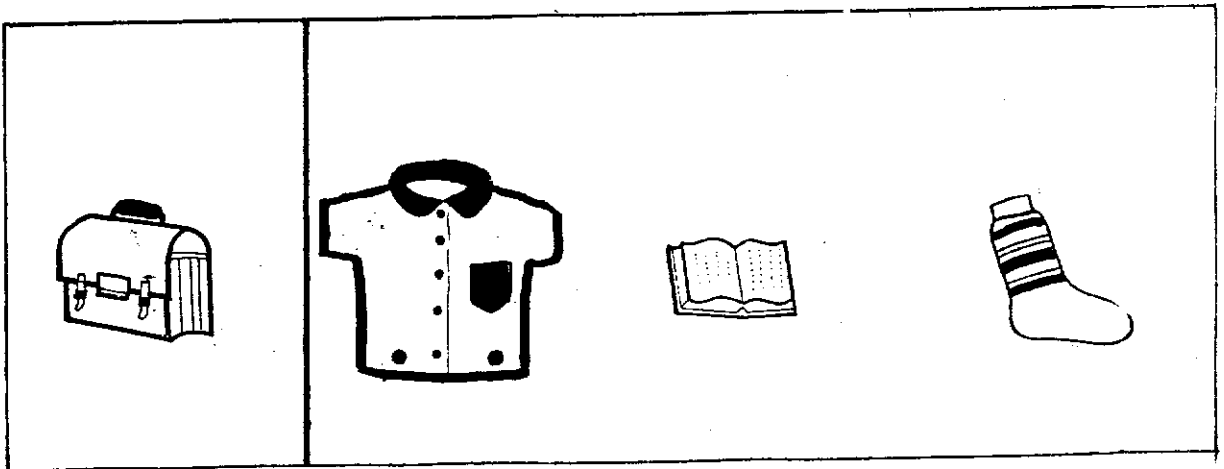
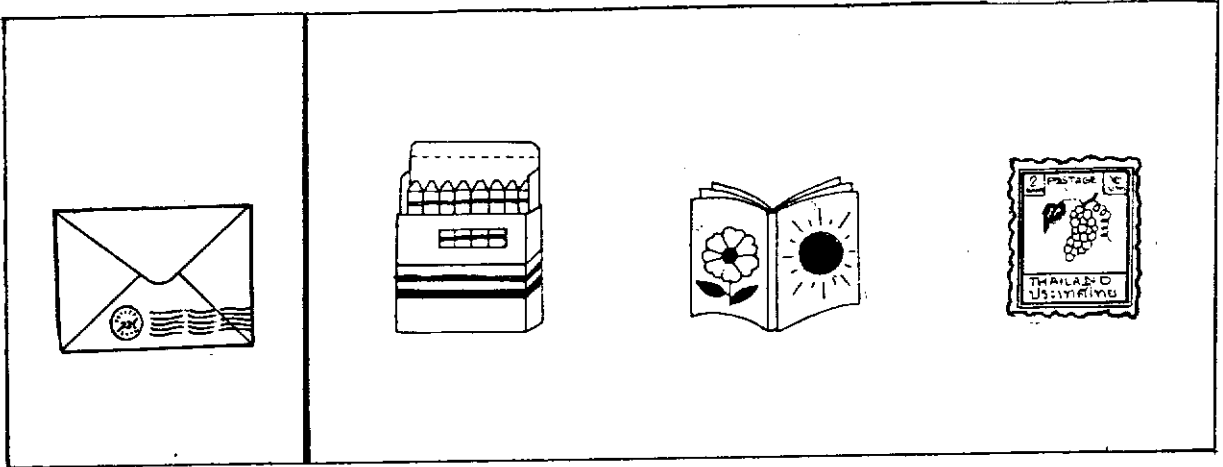
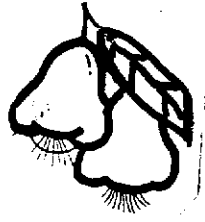
วันที่ทำการทดสอบ.....

ผู้ทำการทดสอบ.....

ได้คะแนน.....คะแนน

ตารางแสดงค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก

ตาราง แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r)

ข้อ	ค่า p	ค่า r
1	.56	.75
2	.59	.69
3	.53	.56
4	.50	.50
5	.53	.44
6	.50	.75
7	.50	.75
8	.69	.63
9	.59	.44
10	.50	.88
11	.59	.81
12	.59	.81
13	.50	.38
14	.47	.44
15	.66	.56
16	.72	.44
17	.53	.69
18	.63	.50
19	.75	.38
20	.78	.44

ชุดให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ
"ให้เวลาสักนิด โกลด์ซิดลูกรัก"

ให้เวลาสักนิด ใกล้ชิดลูกรัก

กิจกรรม

- นวด นวด นวด กค กค กค
- อุปกรณ์ ดินน้ำมัน 1 ก้อน (ครูจัดหาให้)
- กระดาษ 1 แผ่น
- เหรียญ 3 เหรียญอัน
- (ขนาดแตกต่างกัน)
- อุปกรณ์เพิ่มเติม 1 ชิ้น
- (ผู้ปกครองเลือกให้ลูก)

ชวนคิด

บรรยากาศภายในครอบครัวที่มีความอบอุ่น ความรักและความผูกพันที่ดีต่อกัน ย่อมทำให้เด็กมีความสุขสบายใจ และพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีความวิตกกังวล ความอบอุ่นภายในครอบครัว จึงช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของลูกเป็นอย่างมาก

ชวนคุยชวนเล่น

- ก่อนจะเล่นของเล่นกับลูก ชวนลูกคุยเกี่ยวกับของเล่นและวิธีเล่นตามตัวอย่าง (พูดต่างจากนั้นก็ได้ค่ะ)
- ลูกดูซิเหรียญ 3 เหรียญนี่คือเหรียญอะไรบ้าง
  - เหรียญ 3 เหรียญนี้เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
  - วันนี้เราจะเอาของเหล่านี้มาเล่น จะเล่นอย่างไรบ้าง ลองเล่นดูซิ

ชวนเขียน

ค.ช./ค.ญ.....

1. ลูกค้นพบวิธีการเล่นอย่างไรบ้าง .....
  2. ข้อสังเกตขณะลูกเล่นของเล่น .....
- ลงชื่อ..... /...../.....

การศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริม
ความรู้แก่ผู้ปกครอง "ให้เวลาสักนิด ไกล่ชิดลูกรัก"

บทคัดย่อ

ของ

เสาวคนธ์ สาเอี่ยม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

กันยายน 2537

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทของ
เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริม
ด้วยกิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
นครสวรรค์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และ
กลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทโดย
ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุด "ให้เวลาสักนิด ไกลซ์คลูกรัก" กลุ่มควบคุมผู้ปกครองส่งเสริมด้วย
กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวัน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ แบบแผนการทดลองเป็นแบบ
Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design.

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการจำแนก
ประเภทปรับจาก มาลี วรระทรัพย์ ซึ่งมีความเชื่อมั่น .926 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
คือ t-test ชนิด Dependent Sample และ Independent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความ
สามารถในการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนกประเภทด้วยกิจกรรม
อิสระในชีวิตประจำวันมีความสามารถในการจำแนกประเภทหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีความ
สามารถในการจำแนกประเภทสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมความสามารถในการจำแนก
โดยใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

10

A STUDY OF THE PRESCHOOL CHILDREN'S CLASSIFICATION ABILITY
WHOSE PARENTS USING PARENT EDUCATIONAL PACKAGES
"SPENDING MORE TIME FOR YOUR CHILD"

AN ABSTRACT

BY

SAWAKONE SAA-IAM

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Early childhood Education
at Srinakharinwirot University

September 1994

102

The purpose of this study was to compare classification ability of preschool children whose parents used activities from the parent educational packages "Spending More Time for Your Child" and preschool children whose parents used activities daily life.

Thirty of 4 - 5 year preschool children of the 1993 academic of Nakornsawan Kindergarten School were simply randomized into two groups. Each group comprised of 15 children. The first group was assigned into the experimental group whose parents used educational packages "Spending More Time for Your Child". The second group was assigned into the control group whose parents used activities in daily life. The design of the study was randomized control group pretest-posttest design.

The instrument used was the Classification Test for Young Children adapted from Malee Varasup with the reliability of .926. The data were statistically analyzed using the t-test.

The findings were as follows:

1. The classification ability of preschool children whose parents used activities from the parent educational packages after the experiment was significantly higher than before the experiment at the .01 level.
2. The classification ability of preschool children whose parents used daily life activities after the experiment was significantly higher than before the experiment at the .05 level.
3. The classification ability of preschool children whose parents using activities from the parent educational packages was significantly higher than the classification ability of preschool children whose parents using daily life activities at the .01 level.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว เสาวคนธ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน

ชื่อสกุล สำเอี่ยม
บ้านเลขที่ 314 หมู่ 2 ค่ายจिरประวัติ
ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง
จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทร. (056) 255998

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน

อาจารย์ 1 ระดับ 4
โรงเรียนบ้านชุมม่วง กิ่งอำเภอแม่วงก์
จังหวัดนครสวรรค์ 60150

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2528

กศ.บ. (วิชาเอกสังคมศึกษา)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พิษณุโลก)

พ.ศ. 2537

กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย)
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร